This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES

Mkrtitean vray Surb Girkerun...
736

ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ
ՍՈՒՐԲ ԳԻՐՔԵՐՈՒՆ

ՈՂՋԱՄԻՏ

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆԸ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՕՐԻՆԵԱՑ

ԱԶՆՈՒԱԿԱՆ ԿՈՉՈՒԱԾ ՀԻՆ ԲԵՐԻԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

ՀԵՏԵՒՈՂ ՄԸ

107 p.

ՍԻՐԵԼԻՆԵՐ՝ ԱՄԷՆ ՀՈԳԻԻ ՄԻ՛ ՀԱՒԱՏԱՔ. ՀԱՊԱ ՀՈԳԻՆԵՐԸ ՓՈՐՁԵՑԷ՛Ք ԹԷ ԱՍՏՈՒԾՄԷ՛ ԵՆ ՄԻ: Յովհ. Դ. 1: ԱՄԷՆ ԲԱՆ ՓՈՐՁԵՑԷ՛Ք, ԱՂԷԿԸ ԸՆԴՈՒՆԵՑԷ՛Ք: ... Ե. 21:

ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Համար 27

'Ի ԶՄԻՒՌՆԻԱ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԿՈՒԼԻԷԼՄՈՍ ԿՐԻՖԻԹԻ

1845

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES

Orad
E.R.F.N
106
B.F.H.L.

Ինչու որ՝ ասոնք Թեսաղոնիկէին մէջ եղողներէն շատ ազնիւ-
մարդիկ էին, որ Աստուծոյ խօսքը բոլոր սրտանց ընդու-
նեցին. ամէն օր գիրքերը կը քննէին թէ աս բաները ա-
սանկ է մի: Գործ. ԺԷ. 11:

GRAD
EAEN
106
1-11-99

ՎԵՐԱԾՆՈՒԹԻՒՆ

Ներկայ տետրակիս մէջ քննուած նիւթերը շատ երեւելի ու ամէն մարդու խիստ հարկաւոր են. վասն զի մեր օրհնեալ Տէրը ըսաւ. "Ան որ հաւատայ ու մկրտուի՝ պիտի փրկուի, և ան որ չհաւատայ՝ պիտի դատապարտուի": Մարկ. ԺԶ. 16: Նաեւ թէ "Ճշմարիտ ճշմարիտ կըսեմ քեզի. Եթէ որ մէկ մարդ մը նորէն չծնի՝ չկրնար Աստուծոյ թագաւորութիւնը տեսնել... Եթէ որ մէկ մարդ մը ջուրէն ու Հոգիէն չծնանի, չկրնար Աստուծոյ թագաւորութիւնը մտնել... Դուն մի՛ զարմանար որ քեզի ըսի. Պէտք է ձեզի նորէն ծնանիլ": Յովհ. Գ. 3, 5, 7: Ուրեմն որչափ որ հարկաւոր բան է մարդուս բուն իր հոգւոյն փրկութիւնը, այնքան առաւել հարկաւոր է ամէն մարդու ճշմարտապէս գիտնալ հաւատոյ և մկրտութեան բնութիւնը, և ջուրէն ու Հոգիէն ծնանելուն ի՞նչ ըլլալը:

Ուստի կաղաչեմ, սի՛րելի ընթերցող որ առանց նախապաշարման կարդաս աս փոքրիկ տետրակը անաչառ մտօք և զգուշութեամբ, ինչոր որ ասանկ երեւելի նիւթի մը կվայելէ: "Լըսեցէ՛ք վասն զի ձեր կեանքն է": Բ Օրին. ԼԲ. 47: Եսայ. ԾԵ. 3:

Հոգ չէ թէ աս նիւթիս վրայ ես կամ ուրիշ մը ինչ կըսեմք քեզի, կամ բոլոր մարդիկ ինչ կըսեն. բայց խիստ հարկաւոր է գիտնալ թէ Աստուած ի՛նչ կըսէ: Եթէ որ կուզես ճշմարտութեան ի՛նչ ըլլալը գիտնալ, պէտք է որ իր Խօսքին մէջ փնտըռես անիկայ. ինչու որ իր Խօսքը ճշմարտութիւն է: Յովհ. ԺԷ. 17: Եթէ որ մարդոց խօսքերը կըհամեմատին Աստուծոյ Խօսքին, ընդունելու են. բայց թէ որ չեն համեմատիր՝ պէտք է մերժել զանոնք, ապա թէ ոչ մեր հոգիներուն կործանմանը կառաջնորդեն զմեզ: Գովուեցան Բերիացիք, վասն զի առաքեալի մը անգամ սորվեցուցած բաները չէին ուզեր ընդունիլ, մինչև որ քննեցին և համեմատ գտան զանոնք Սուրբ Գրոց: Գործ. ԺԷ. 11: Դուն ալ հետեւէ՝ ուրեմն անոնց գովելի օրինակին, և Քրիստոսի ամէնուս տուած պատուիրանին համեմատ

Գիրքերը քննէ՛, (Յովհ. Ե. 39.) որոնք միամիտները իմաստուն ընելու (Սաղմ. ճժԹ. 130) տրուած են, և որոնք որ մանուկներն ալ կրնան իմաստուն ընել փրկուելու (Բ Տիմ. Գ. 15,) որ դուն կարենաս գիտնալ թէ "աս բաները աստնկ են մի"։ Գործ. ԺԷ. 11։ Ըսիկայ ըրէ՛ խոնարհաբար աղօթելով որ Սուրբ Հոգին քեզ լուսաւորէ, և ճշմարիտ փափաք մը տայ քեզի՝ ճշմարտութիւնը սորվելու և անոր հնազանդելու. և անշուշտ պիտի գտնաս ճշմարտութեան ճամբան ու պիտի փրկուիս։ Բայց թէ որ ասիկայ չընես, յոյժ հաւանական է որ վերջապէս անպատուով և յաւիտենական տրտմութեամբ պիտի սորվիս՝ թէ "Այս եղեր ճանապարհ մը՝ որ թէպէտ ուղիղ երևցեր է քեզի, ու նաև շատ ուրիշներուն, բայց տակաւին անոր վերջը մահուան ճանապարհներ են"։ Առակ. ԺԴ. 25։ Թէ որ աս հետևեալ երեսներուն մէջ ըսուածը Սուրբ Գրոց մէջ յայտնուած Աստուծոյ Խօսքին համեմատ չես գտներ, մի՛ ընդունիր անիկայ. բայց թէ որ համեմատ կըգտնես, ընդունէ՛ անիկայ ճիշտ ան ճշմարտութիւնը ըլլալ՝ որով որ աշխարհս պիտի դատուի, և որով որ քու յաւիտենական վիճակդ պիտի որոշուի։

Վրիպակ

Երես.	Տող.	Սխալ	Ուղիղ
39	12	հաղածի պէս	հագածի պէս
43	25	ծնած է	ծնած մէկն է
43	26	և ոչ մէկն թէ	և ոչ թէ
95	18	դըրսուանց	որ դըրսուանց

ԳԼՈՒԽ. Ա.

Մկրտութեան վրայ.

Մկրտութիւնը Քրիստոսէն հրամայուած
կանոն մըն է. երբոր խրկեց Տէրն մեր իր
առաքեալները Աւետարանը քարոզելու ա-
մէն աշխարհ, չէ թէ միայն պատուիրեց ա-
նոնց որ աշակերտեն հեթանոսները, այլ նաև
մկրտեն զանոնք : Մատթ. իը. 19 : Ասոր եր-
բոր մարդիկ կըհաւատային Քրիստոսի՝ կը
մկրտուէին, ինչպէս որ կըսորվինք՝ Նոր Կը-
տակարանին մէջի բազմաթիւ օրինակներէն
և ծանօթութիւններէն : Քրիստոնէութեան
առաջին ժամանակէն 'ի վեր, ամէն դարու
և ամէն Քրիստոնէից մէջ աս կանոնը պահ-
ուեր է : Բայց 'ի հին ատենի քանի մը մար-
դոցմէ և փոքր աղանդէ մը որ կայ հիմայ
Անգղիայի ու Ամերիկայի մէջ Քուէյքըրս
(կամ անարգութեան համար Քուէյքըրս
դողդոջող) ըսուած, բնաւ չեղան անանկ
քրիստոնեաներ որ անհարկաւոր սեպէին մկ-
րտութիւնը, թէպէտ և տարբեր կար-
ծիքներ եղած են անոր ինչ միտք և ինչ աս-

տրձանով հարկաւոր ըլլալուն վրայ ։ Աս նիւթին վրայօք պէտի խօսիմք տետրակիս մէջը, (Տես. գլ. Ե.) բայց նախ կուզեմք մկրտութեան ինչ ըլլալը քննել ։

Ա. Թէ ի՞նչ է մկրտութիւնը ։

Մկրտութիւնը՝ ինչպէս որ վերը ըսինք Քրիստոսէ հրամայուած կանոն մըն է, ու պէտք է որ բոլոր իրեն հետեւողները պահեն անիկայ ։ Միաձայն հաւանութեամբ ընդունուած է թէ մկրտութիւնը միայն հաւատացեալներուն և իրենց տղոցը պէտք է մատակարարուիլ, և թէ հեթանոս մը կամ անհաւատ մը արժանի չէ մկրտուելու. քանի որ դարձի եկած չէ ։

Մկրտութիւնը պէտք է կատարուիլ «յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ" ։ Մատթ. իը. 19 ։ Յիսուսի Յովհաննէս Մկրտիչ ալ անունովը չմկրտեց, բայց անոր մկրտութիւնն ալ Քրիստոնէական մկրտութիւն չէր. և որ և իցէ մկրտութիւն յանուն Սրբոյ Երրորդութեան չմատակարարուած, իբրև Քրիստոնէական մկրտութիւն ընդունուելու չէ ։

Մկրտութիւնը ջրով կատարուելու է ։ Աս էր գործածած նիւթը Յովհաննու և Հրէից իրենց մկրտութիւններուն ատենը, նմանապէս Առաքելոց, և առաջին ատենի

քրիստոնեաներուն . (Տես. Գործ. Ը. 36, 37:) և մինչև ցայսօր բոլոր Քրիստոնեաները ջուրը ունեցան մի միայն գործածելու նիւթ աս խորհուրդին * :

Բ. Թէ ի՞նչ է Մկրտութեան դիտաւորութիւնը և օգուտը :

Երեք տեսակ կարծիք ընդունուած է Մկրտութեան դիտաւորութեանը և օգուտին վրայով : Առաջինն՝ թէ Մկրտութիւնը ըստ

---

* Այսպէս ոմանք կըսեն՝ թէ որ հեթանոս մը դարձի գայ, և փափաքի մկրտուիլ, բայց տակաւին չմկրտուած մեռցունեն զինքը, ան մարդը բուն իր արիւնովը մկրտուած կըլլայ, և՛ ինչպէս աս բանին Քրիստոսի Զեբեդէոսի որդւոց հարցումը օրինակ կըբերեն . որուն մէջ Քրիստոս իր կրելու չարչարանքները կընշանակէր ըսելով . "Կրնա՞ք խմել ան գաւաթը, որ ես պիտի խմեմ . կամ ան մկրտութիւնը մկրտուիլ՝ որ ես պիտի մկրտուիմ" : Մատթ. Ի. 22 :

Բայց հոս տեղ արդեօք Քրիստոս նկարագրական մկրտութեա՞նը համար կըխօսի . չէ, քանզի թէ որ ան չարչարանքները նկարագրական մկրտութիւն մը ըլլար, ուրեմն նաև նկարագրական գաւաթ մը խմել պիտի ըլլար . ուստի յայտնի է թէ իր խօսքերը այլաբանական են : Քրիստոս ըսաւ ևս "Իմ գաւաթս պիտի խմէք՝ և ան մկրտութիւնը որ ես պիտի մկրտուիմ, պիտի մկրտուիք", (Համար. 23) այսինքն՝ իմ չարչարանքներուս հաղորդ պիտի ըլլաք : Նաև աս խօսքիս համեմատ Յակոբոս՝ աս երկուքին մեծը, Հերովդէսէն գըլ-

յինքեան վերստին ծնունդ , կամ նորէն ծնանիլ է ։ Երկրորդ՝ թէ անիկայ լոկ ինքեան վերստին ծնունդ չէ , հապա վերստին ծնանելու , և սկզբնական մեղաց սրբուելուն միջոցն ։ Երրորդ՝ թէ անիկայ պարզապէս արտաքին նշան մըն է և օրինակ վերըստին ծննդեան . կնիք մը ան հոգևոր ուխտին՝ զոր որ ճշմարիտ հաւատացեալը Քրիստոսով Աստուծոյ հետ կընէ , իրեն՝ և իր զաւկըներուն համար . գործողութիւն մը՝ որով անիկայ Քրիստոսի վրայ եղած իր հաւատքը կը ցուցունէ մարդոց առջևը , և զՔրիստոս զաւանող ժողովըրդոյը թիւը

խատուեցաւ, (Գործ. ժը. 2։) բայց Յովհաննէս՝ թէ և շատ չարչարանքներ կրեց, Քրիստոսի համար չսպաննուեցաւ. ուստի ոչ ալ այլաբանական մտօք կրնայ ըսուիլ թէ ան իր արիւնովը մկրտուեցաւ, ինչու որ իր արիւնը չթափուեցաւ։ Ուստի. Յովհաննէս մկրտուած էր ան մկրտութեամբը, որով որ Քրիստոս մկրտուեցաւ, թէպէտև անոր անունին համար մահ չճաշակեց։ Արդ թէ որ Յովհաննէս չմարտիրոսանալովը՝ ան մկրտութիւնովը մկրտուած սեպուեցաւ, ապա ուրեմն մարտիրոսութեամբ մեռնիլը չէ ան մըկըրտութիւնը։ Ասկից զատ, թէ որ մէկ հեթանոս մը ճշմարտապէս հաւատայ, և մկրտուիլ չկրցած մեռնի, անիկայ պիտի չփրկուի՞ ուրիշ մահուամբ և ոչ մարտիրոսութեամբ մեռնելուն համար։ Ան որ սպաննուելուն տեղը՝ հիւանդութիւնով մեռնի, իր հաւատքը պիտի չփրկէ՞ զին-

կըմնէ , ու երկրիս վրայի անոր անուանեալ եկեղեցիին անդամը կըլլայ ։

Առաջին կարծիքը ընդունողները կըհաւատան թէ վերստին ծնունդ չկայ , բայց մկրտութեան արտաքին գործողութենէն , անանկ որ երբոր Հրեայ կամ Հեթանոս մը մկրտուի , ան մկրտութեան լոկ գործողութիւնն է իր վերստին ծնունդը ։ Բայց աս կարծիքը ունեցողներուն թիւը , մէջմ քիչ եղած է ։ Իսկ ուրիշները որոնք կըսեն , թէ մկրտութիւնը ըստ ինքեան վերստին ծնունդ է , որ առեն միայն ըսել կուզեն թէ մկրտութիւնը վերստին ծնունդը յառաջ բերելու միջոցն է ։ Բայց ով որ աս միտքը ունի պէտք չէ որ ան խօսքը ըսէ , վասն զի վերստին ծնունդը թէ որ մկրտութենէ յա-

---

քը ։ Այո՛ , թէ որ մէկ մարդ մը կըհաւատայ , կը փրկուի , թէ՛ և ակամայ կամօք չմկրտուած մեռնի ։ Ուրեմն Արիւնով մկրտութիւնը՝ ո՛չ նկարագրական մտօք ոչ ալ այլաբանօրէն , հարկաւորութիւն մը ունի մարդուս փրկութեանը ։ Մարտիրոսութեամբ մեռնիլը մկրտութիւն համարուելու չէ ։ Թէ որ ճշմարիտ հաւատք ունի մարտիրոսը , առանց մկրտուած ըլլալու կրնայ փրկուիլ ։ Թէ որ չունի ճշմարիտ հաւատք բնաւ չկրնար փրկուիլ ։ Ուրեմն չկայ անանկ վարդապետութիւն , թ՛ Արիւնով մկրտուիլ , վասն զի մարմնոյն մկրտութիւնը միայն ջուրով կըլլայ , և հոգիինը՝ միայն Հոգւով Սրբով ։

ռաջ եկած բան մըն է, ուրեմն մկրտու-թենէն զատ բան է․ որովհետեւ գործը մի եւ նոյն բանը չէ պատճառին հետ, հապա տարբեր բան մը անկէց եւ անով յառաջ ե-կած ։

Ուրեմն քննենք՝ թէ վերստին ծնունդ կրնա՞յ մկրտութենով, անանկ որ եթէ մէ-կը մկրտուի կարենանք ըսել թէ նորէն ծնաւ անիկայ վասն զի մկրտուեցաւ ։ Աս հարկաւոր խնդիրը պիտի քննեմք յետագայ գլխոյն մէջ ։

ԳԼՈՒԽ․ Բ։

Թէ Մկրտութիւնը միջո՞ց է վերստին ծննդեան ։

Ասոր պատասխանը տալու համար պէտք է քննեմք, նախ՝ թէ կա՞յ սուրբ Գրոց մէջ վկայութիւն մը թէ մկրտութիւնը վերստին ծննդեան միջոցն է․ քանզի թէ որ կայ գրուած աստանկ բան մը, ուրեմն խնդիրը վճռուած է ։ Բայց տեղ մը այսպիսի վը-կայութիւն չենք գտնար ։ Միայն թէ վե-րստին ծնունդը ու մկրտութիւնը մէկ տեղ յիշուած երկու վկայութիւն կըգտը-նենք որոնք որ հիմա պիտի քննեմք ։

Առաջինը սա է․ «Թէ որ մէկ մարդ մը Ջուրէն ու Հոգիէն չծնանի, չկրնար Աստուծոյ Թագաւորութիւնը մտնալ»։ Յովհ․ գ․ 5․ Բայց Թէ որ «Ջուրէն ծնանիլ» ըսելը, մըկըրտուիլ ըսել է (որն որ յետոյ պիտի տեսնեմք Թէ ամենևին հաստատ չէ), սակայն չըսեր Թէ Ջուրէն ծնանիլ և Հոգիէն ծնանիլը մի և նոյն բան է, կամ Թէ մէկը միւսէն յառաջ կուգայ․ կիմացունէ Թէ երկուքն ալ հարկաւոր են, բայց զուցէ ամէն ատեն մէկ տեղ չեն պատահիր։ Ըսեմք Թէ աս «Ջուրէն ծնանիլ» խօսքը մկրտութիւն կընըշանակէ․ բայց ահա Տէրն մեր ասոր վրայ ուրիշ մէկ երկրորդ բան մըն ալ աւելցունելով, իբրև հարկաւոր, զի Հոգիէն ծնանիլը, կըցուցընէ Թէ աս երկրորդը առջինէն տարբեր է և Թէ անկէց յառաջ չգար։

Դարձեալ Տիտ․ Թղթոյն մէջ գլուխ գ, համար 5, Առաքեալը կըսէ․ «Իր ողորմութիւնովը մեզ փրկեց նորէն ծնանելու աւազանին ձեռքովը ու Սուրբ Հոգիին նորոգելովը»։ Հիմա Թէ որ աս «նորէն ծընանելու աւազանին» խօսքը մկրտութեան վերաբերութիւն մը ունի, որն որ ետքը պիտի տեսնեմք Թէ յայտնի չէ, բայց Առաքեալը չըսեր Թէ ան աւազանը՝ զի ան մկրտութիւնը նորէն ծնանիլն է, կամ նորէն ծնանիլ կըպատճառէ, այլ Թէ անիկայ

նորէն ծնանելու աւազանը կամ մկրտութիւնն է . ըսել կուզէ , չէ թէ Յովհաննէսին քարոզած ապաշխարութեան կամ որ և իցէ Հրէական վարդապետութեան մը մըկըրտութիւնն է , հապա ՛Նորէն ՛Ծնանելու վարդապետութեանը մկրտութիւնն է : Օրինակի աղագաւ Յովհաննէսին մկրտութիւնը Ապաշխարութեան մկրտութիւն էր (Մարկ. ա. 4: Գործ. ժգ. 24) . չէ թէ իր մկըրտութիւնը ապաշխարութիւն էր , կամ ապաշխարութիւն կըպատճառէր . չէ թէ մըկըրտութեամբ ապաշխարութիւն տալու համար կըմկրտէր , այլ ժողովուրդը կը մկրտուէին իբրև նշան և դաւանութիւն մը իրենց մեղքերէն զղջանալուն : Ոչ թէ մըկըրտութեան ապաշխարութիւն , այլ ապաշխարութեան մկրտութիւն քարոզեց Յովհաննէս : Նմանապէս թէ որ մկրտութիւնը վերստին ծնունդ ըլլար կամ պատճառէր , անստէնը Առաքեալը փոխանակ «նորէն ծնանելու աւազանին ձեռօքը» ըսելու , պէտք էր ըսէր՝ «աւազանին նորէն ծընանելու ձեռօքը» , ինչոր որ նոյն համարին մէջ կըսէ «Սուրբ Հոգիին նորոգելովը» : Բայց անոր սանկ ըսելուն նայելով կըտեսնենք թէ Առաքեալը աղէկ գիտնալով թէ նոր ծնունդը Սուրբ Հոգիին գործն է , անոր համար կըսէ «Սուրբ Հոգիին նորոգելը» . և թէ մկրտութիւնը միայն մէկ նշան մընէ վե-

ըրստին ծննդեան , անոր համար կըսէ , «Նո_
րէն ծնանելու աւազանը» · զ՝Նորոգելը սուրբ
Հոգիին կուտայ , քանզի իրեն գործն է · և
աւազանը կամ մկրտութիւնը՝ Նորէն ծնա_
նելու կուտայ , քանզի անոր նշանը ու դաւա_
նութիւնն է ։

Երկրորդ՝ Սուրբ Գիրքերը որ չեն ըսեր
մեզի թէ մկրտութիւնը Նորէն ծնանելու
միջոցն է , արդեօք կըցուցընե՞ն մեզի մէկ
ուրիշ միջոց մը՝ որով աս փոփոխութիւնը
կըլլայ ։

Ականջ դիր ինչ կըսէ Յակոբոս Առաք_
եալը · «Իր ուզելովը մեզ ծնաւ ճշմարտու_
թեան խօսքովը» ։ Յակ. ա. 18 ։ Ասանկ ալ
Պետրոս , «Նորէն ծնած ըլլալով չէ՞ թէ
ապականացու սերմէն , հապա անապակա_
նացուէն՝ Աստուծոյ կենդանի ու յաւիտե_
նական խօսքովը» ։ ա Պետ. ա. 20 ։ Ասանկ
ալ Պօղոս , «Հոգիին սուրը՝ Աստուծոյ
խօսքն է» ։ Եփես. զ. 7 ։ Հիմայ տես , Յակոբոս
չըսեր թէ Հոգին Սուրբ Աստուած ծնաւ
մեզ մկրտութեամբ , հապա կըսէ թէ ծնաւ
ճշմարտութեան խօսքովը ։ Պետրոս ալ չը_
սեր թէ Նորէն ծնած էք մկրտութեամբ ,
հապա կըսէ թէ Նորէն ծնած էք Աստու_
ծոյ խօսքովը ։ Նմանապէս Պօղոս չըսեր թէ
Մկրտութիւնն է ան գործիքը կամ միջո_
ցը , որով կըգործէ Սուրբ Հոգին , հապա
կըսէ թէ Աստուծոյ խօսքն է ան գործիքը ։

Ասանկ կըսէ նաև Կորնթացիներուն , «Գոհութիւն իմ Աստուծոյս , որ ձեզմէ մէկը չմկրտեցի , միայն թէ Կրիսպոսը ու Գայիոսը . . . և Ստեփանէին ընտանիքը» : ա Կորնթ . ա . 14 , 16 : Ուստի գոհութիւն կուտա՞ր Աստուծոյ թէ ինքը նորէն ծնանելու միջոցը չեղաւ անոնցմէ մէկուն : Ո՞րթէ ինքը ան նոյն դիտաւորութեամբը խրկուած չէ՞ր որ մարդոց նորոգութեան և փրկութեան գործը յառաջ տանի : Բայց մկրտութիւնը վերստին ծնունդ սեպուելու է նէ , Պօղոս գոհութիւն կուտայ Աստուծոյ թէ ինքը միայն անոնցմէ մէկ քանին վերստին ծնաւ , և անմիջապէս ալ կըյարէ , «Քանզի ոչ Քրիստոս զիս մկրտելու չխրկեց , հապա աւետարանը քարոզելու» . (Համար 17) և դարձեալ , «Քրիստոս Յիսուսով ես ձեզ ծնայ աւետարանովը» : Կոր . դ . 15 : Պօղոս յայտնապէս կըսորվեցունէ մեզի այս տեղ թէ ինչ է վերստին ծնանելու միջոցը : Որ և իրաւ Կորնթոսի մէջ շատերը ծնաւ նոր կեանքի մէջ Սուրբ Հոգիովը . և անոնք թէպէտ իր միջնորդութիւնովը ծնան , բայց՝ անոր գործածած միջոցը չէ թէ մկրտութիւնն էր , հապա Ճշմարտութեան խօսքին քարոզութիւնը , Աստուծոյ Աւետարանը և խօսքը : Ուրեմն արդէն որոշուեցաւ աս խնդիրը թէ՝ չէ թէ Մկրտութիւնը , հապա Աստուծոյ խօսքն է վերստին

ծնունդը կատարող միջոցը։ Բայց սա նիւ-
թը աղէկ մը հասկընալու համար, քննեմք
հիմա թէ ինչ կընշանակէ վերստին ծնուն-
դը։ Ուրեմն,

Ի՞նչ է վերստին ծնունդը։

Վերստին ծնունդը՝ Հոգիին մեր մէջը կատարած գործողութիւն մըն է. և որովհետև փրկիչն մեր կիմացունէ սոր փրկութեան խիստ հարկաւոր ըլլալը, անտարակոյս Հոգւոյն սրբոյ մեր փրկութեանը համար կատարած գլխաւոր գործն է։ Ա՛ն գործն է սա՝ որով երկինքը կըստանամք, և առանց որոյ երկինքը կըկորսնցընեմք։ Վերստին ծնունդ խօսքը՝ յայտնապէս այլաբանօրէն է, սակայն այնպէս բառած մը՝ որուն նըշանակութիւնը դիւրաւ կըհասկըցուի։ Ասիկայ անանկ մէկ փոփոխութիւն մըն է հոգւոր բաներուն նայելով, ինչպէս որ է բընական ծնունդը բնական բաներուն նայելով։ Բնական ծննդեամբ, բնական աշխարհը կը մըտնեմք և մարդ կըլլամք. վերստին ծըննդեամբ Քրիստոսի Հոգևոր թագաւորութեը մէջ կըմտնեմք և Քրիստոնեայ կըլլամք։ Բնական ծննդեամբ մեր երկրաւոր ծնողացը զաւակները և անոնց ընտանեացը ու գերդաստանին անդամները կըլլամք. վերստին ծննդեամբ Աստուծոյ զաւակները կըլլամք հոգևորական մտօք, իր ընտանիքին մէջը

կընդունուինք և իր Հոգւոյ գերդաստանին անդամները կըլլամք ։ Բնական ծննդեամբ շատ նմանութիւն ունինք մեր ծնողացը մարմնոյ կողմանէ . կըստանամք իրենց բը-նութիւնը , և մօտ ու կայուն միաւորութիւն մը ունինք անոնց հետ . վերստին ծննդեամբ Աստուածային բնութեանը հաղորդ կըլ-լամք . (Բ Պետ. Ա. 4) Ստեղծողին պատկե-րին պէս կըլլամք . (Կող. Գ. 10) և կըմիա-ւորինք անոր հետ անքակտելի միաւորու-թեան մը կապովը ։ Եփես. Բ. 19, 22 ։ Բնա-կան ծննդեան փորձառութիւնը մէկ անգամ միայն կըկատարուի մեր վրայ . անով կա-տարեալ մարդ կըլլամք ըստ բնութեան , այլ ոչ ըստ հասակին . մարդու բնութիւն կունենամք ու չէ թէ թուչունի մը կամ կեն-դանիի . մարմին մը կունենամք իր ամէն մասունքները և անդամները կատարեալ , բայց անոնք փոքր ու տկար , և անկէ ետքը մեր անդամները ոչ կաւելնան և ոչ ալ ի-րենց ձևը կըփոխեն , հապա միայն կաճին ու կըզօրանան և կըմեծնան ։ Ասանկ ալ վերստին ծննդեան փորձառութիւնը միայն մէկ անգամ կըլլայ մեր վրայ . փոփոխու-թիւնը կատարեալ է ըստ բնութեան , այլ ոչ ըստ կատարելութեան ։ Վերստին ծը-նած անձը սկիզբը կատարելութեան հասած քրիստոնեայ մը չէ , հապա Աստուծոյ մէկ զաւակը ։ Երբեմն շատ չնչին տկար և անզօր ,

բայց տակաւին հարազատ զաւակ մըն է. և անկէ ետքը չկայ ուրիշ փոփոխութիւն մը ան իր առջի նորէն ծնած ատենին պէս, հապա կամաց, կըզօրանայ և վերջապէս գեղեցիկ, առոյգ, բարեյարմար և կատարեալ քրիստոնեայ մը կըլլայ: Նաև որովհետև սրբագործութիւնը ըստ բնութեան վերստին ծնունդէն չտարբերիր, հապա միայն անոր սկսածը յառաջ կըտանի դէպի կատարելութեան, վասնորոյ վերստին ծննդեամբ ինչ սկսիլը աղէկ իմանալու համար պէտք է լաւ հասկնալ սրբագործութեամբ ինչ բան յառաջ տարուիլը:

«Ինչու որ մարմինէն ծնածը մարմին է, ու Հոգիէն ծնածը՝ հոգի»: Յովհ. Գ. 6: Նոմէն ծնեալ իր ծնողին բնութիւնը և անոր նմանութիւնը կունենայ: Մեր բնական ծննդեամբը՝ մարմինէ ծնած ենք և մարմին եղած ենք, ու չէ թէ միայն մարդ կըլլամք մարդկային բնութիւն ստացած, այլ նաև կըլլամք մեղաւոր, ապականեալ և եղծեալ բնութեան տէր: Մարմնոյ գործքերը աս բընութեանը ձևացուցած արդիւնքներն են. անոնցմէ կըստորվիմք ան բնութեան ինչ ըլլալը՝ ուրկէց որ անոնք յառաջ կուգան: Ուրեմն ի՞նչ են ան գործքերը. «Մարմինին գործքերը յայտնի են, որ ասոնք են՝ շնութիւն, պոռնկութիւն, պղծութիւն, գիճութիւն, կռապաշտութիւն, կախարդութիւն,

թշնամութիւն, վիճմունք, նախանձութիւն, բարկութիւն, հակառակութիւններ, երկպառակութիւններ, անմիաբանութիւններ, չար նայուածքներ, սպանութիւններ, գինովութիւններ, անառակութիւններ, ու ինչ որ ասոնց նման են"։ Գաղ. Ե. 19—21։ "Ան որ իր մարմինին մէջ կը ցանէ՝ ան մարմինէն պիտի ապականութիւն հնձէ"։ Գաղ. Զ. 8։ "Ես ինքնիրմէս . . . մարմինով մեղաց օրէնքին կը ծառայեմ"։ Հռոմ. Է. 25։ "Ձեր ազատութիւնը մարմինի ցանկութիւններուն պատճառ չըլլայ"։ Գաղ. Ե. 13։ "Ինչու որ ան ամէն բաները որ աշխարհի մէջ է՝ մարմնոյ ցանկութիւն է, և աչքի ցանկութիւն է, և աս կենաքիս հպարտութիւնը. որ ան Հօրմէն չէ, հապա աս աշխարհէս է"։ Ա. Յովհ. Բ. 16։ "Անոնք որ մարմնոյ պղծութիւնով լեցուն ցանկութիւններուն ետևէ կերթան, տէրութիւնը կանարգեն, դխմաղարձ, յանդուգն"։ Բ Պետ. Բ. 10։ "Ինչու որ մարմնաւոր խորհուրդը մահ է . . . Պատճառն որ մարմնաւոր խորհուրդը Աստուծոյ դէմ թշնամութիւն է. որ Աստուծոյ օրէնքին չհնազանդիր, մանաւանդ չկրնար ալ։ Ասանկ զի մարմինով եղողները Աստուծոյ հաճոյ չեն կրնար ըլլալ։ Ինչու որ եթէ մարմինին պէս ապրելու ըլլաք՝ պիտի մեռնիք"։ Հռոմ. Ը. 6, 7, 8, 13։ Ուրեմն Մարմինը" մեր բնութեան ան ապականու‿

թիւնը կընշանակէ որով ծնած եմք աշխարհիս մէջ, և ուրկէց որ մեղաւոր կիրքեր և գործքեր յառաջ կուգան: Ահա աս է ան աղբիւրը՝ ուրկէց կըբղխին, հպարտութիւն, ագահութիւն, անձնասիրութիւն, նախանձ, ատելութիւն սրտի առ Աստուած, անհնազանդութիւն իր պատուիրանքներուն, թշնամութիւն իր պաշտօնին և իր ժողովուրդին, չարակամութիւն, ատելութիւն, և ամէն չար ու զզուելի գործքեր: Ամէն մարդ ունի աս մեղաւոր ապականեալ բնութիւնը. ամէն մարդ 'ի բնէ մարմինին կըծառայէ, ու ինչպէս որ կըսէ առաքեալը, մեղաց ծառաներն են: Հռովմ. զ. 17: Միայն մարմնոյ գործքերը կըկատարեն, թէ և տարբեր եղանակներով և տարբեր աստիճաններով. կարելի է շատ տարբերութիւն ըլլայ իրենց արտաքին վարուցը մէջ, բայց Աստուածային աչքը կըտեսնէ թէ անոնք բնականաբար նոյն և նման են սրտով: Ամէնն ալ հաւասարաբար մարմնոյ և մեղաց կըծառայեն, թէպէտև տարբեր կերպերով. ուստի անոնց ամէնն ալ նոյն կարգին կըվերաբերին. ու թէ որ ան վիճակին մէջ մեռնելու ըլլան, ամէնն ալ նոյն դատապարտութեան տեղը պիտի երթան: Անոնցմէ բնաւ մէկը չկրնար երկինքը մըտնել, վասն զի չէ թէ միայն ամէնն ալ Աստուծոյ սրբազան օրէնքին դատապարտու‐

թեանը տակն են, այլ նաև անոնցմէ ոչ մէկն ալ յարմար է երկինքը ընդունելու · թէ որ մէկը հոն ընդունուէր իր հիմակու ունեցած ապականեալ պիղծ բնութեանքը, մեղանչելէն զատ բան մը պիտի չընէր հոն ։ Սակայն կըկարդամք թէ պիղծ բան մը չկրնար մտնել ան սուրբ տեղը ։ Աստուած՝ չնորոգուած մեղաւոր մը, ապստամբ և իրեն դէմ՝ թշնամի մը բնաւ պիտի չընդունի ան երջանիկ աշխարհը · և թէ որ Աստուած հաճելու ալ ըլլար մեղաւոր մը ընդունիլ հոն, ի՞նչպէս պիտի կրնար երջանիկ ըլլալ ան մարդը · քանզի իր սիրած մէկ բանը չկայ հոն ։ Ինքը կատէ զԱստուած, և անոր հանգամանքները, օրէնքը, և պաշտօնը · ինքը պիտի չկրնայ տանիլ անոր փառացը երևոյթը, և պիտի չկրնայ գտնալ հոն տեղ իրեն յարմար ընկերութիւն, քանզի հրեշտակները ու բոլոր սուրբ էակները սոսկալով պիտի փախչին իրմէն, ու իր վրայ բնաւ կարեկցութիւն մը պիտի չունենան ։ Զարհուրելի տեղ մը պիտի երևայ երկինքը իրեն, և եթէ կարելի է ըսել՝ շատ աւելի թշուառութեան մէջ պիտի ըլլայ հոն, քան թէ դժոխքին մէջ ։ Ուստի մեղաւոր մը փրկուելու կարող ըլլալու համար, չէ թէ միայն պէտք է որ իրաւունք ունենայ երկինքը մտնելու, այլ նաև յարմարութիւն մը · չէ թէ միայն պէտք է անոր որ

մեղաց պատիժէն ազատած ըլլայ ու երկնից դուռը բացուած ըլլայ իրեն , հապա նաև պէտք է որ բուն մեղքէն ալ խալըսած ըլլայ , և անանկ փոխուի որ յարմարութիւն ունենայ երկինքը բնակելու ։ Արդ՝ ան փըրկութիւնը որ աւետարանը կըմատուցանէ մեզի , աս երկու բաներն ալ կըպարունակէ իր մէջը ։ Քրիստոս՝ իր չարչարանքներովը և մահովը մեղաց քաւութիւն ընելու համար , օրէնքին անէծքէն մեր ազատութիւնը գնեց . երկնային դուռը բացաւ մեզի , և անոր յաւիտենական երջանկութիւնը վայելելու համար մեզի պէտք եղած ամէն բանը ստացաւ ։ Հոգւոյն Սրբոյ պարգևը գնեց և տուաւ աշխարհի , (Յովհ. ժզ. 7 ։ Սաղմ. կը. 18.) որ անոր յատուկ գործը մեղաւորները երկնից յարմարել ու զանոնք հոն առաջնորդելն է ։

Սակայն աս գործը կատարուելու համար պէտք է ամբողջ փոփոխութիւն մը սրտի , “ինչու որ մարդը իր սրտին խորհածին պէս կըխորհի” ։ Առակ. իգ. 7 ։ Սիրտը ամէն բարոյական գործոց աղբիւրն է . “բարի մարդը՝ իր սրտին բարի գանձէն բարի բաներ կըհանէ . և չար մարդը՝ իր սրտին չար գանձէն չար բաներ կըհանէ” ։ Մատթ. ժբ. 35 ։ “Բարի ծառը չկրնար չար պտուղ տալ , ո՛չ ալ չար ծառը բարի պտուղ տալ” ։ Մատթ. է. 18 ։ Պտուղին բնութիւնը ծառին

բնութեանը պէս պտուղ ըլլայ. պտուղին բնութիւնը փոխելու համար, հարկ է որ առաջ ծառին բնութիւնը փոխուի։ Չար մարդ մը բարի բաներ ընելու համար, պէտք է իր սրտէն հանուի չար գանձը, և անոր տեղը բարի գանձ դրուի, «մարմինէն ծնածը պէտք է փոխուի Հոգիէն ծնած ըլլայ»։ Եւ ահա աս փոփոխութիւնն է Սուրբ Գրոց վերստին ծնունդ ըսածը. աս է այն բանը որ մեր Փրկիչը կընշանակէր երբոր անանկ վսեմ եղանակով ըսաւ Նիկոդեմոսին, թէ առանց անոր մէկը չկրնար երկինքը երթալ։ Սուրբ Հոգիին յատուկ գործը սրտին մէջ աս մեծ փոփոխութիւնը գործել և անիկայ կատարեալ լրումին հասցունել է, նորէն ծնած անձը պահպանելով զօրացունելով առաջնորդելով և մխիթարելով։ Ահա մէկ փոփոխութիւն մը որ արժանի է Վերստին Ծնունդ կոչուելու, և ասկէց զատ ամենևին ուրիշ բան մը արժանի չէ աս անունին. վասն զի մինակ ասիկայ է նոր կենաց մէջ մտնել մը և նոր գոյութեան սկզբնաւորութիւն մը։

Արդարև երբոր մարդկային հոգին կը ծնանի Սուրբ Հոգիէն, իր մարմնաւոր բնութիւնը բոլորովին չմեռնիր, այլ տակաւին կենդանի է. և քրիստոնեայ մարդը երկու օրէնք կը տեսնէ իր անդամներուն մէջը իրարու դէմ զէնք վերցուցած. (Հռովմ. Է. 23.)

իր վիճակը այնուհետեւ պատերազմի վիճակ մըն է ։ Ա. Տիմ. Զ. 12 ։ Մարմինը կըցանկայ Հոգիին հակառակ, ու Հոգին մարմինին հակառակ. և ասոնք մէկ մէկու հակառակ են ; (Գաղ. Ե. 17.) անանկ որ չէ թէ բարին որ կուզէք՝ կընէք, հապա չարը որ չէք ուզէր՝ ան կընէք ։ Հռովմ. Է. 19 ։ «Բայց անոնք որ Քրիստոսինն են՝ իրենց մարմինը խաչ հանեցին բնական կիրքերով ու ցանկութիւններով մէկ տեղ» ։ Գաղ. Ե. 24 ։ Անոնք «Հոգիով մարմինին գործքերը կըսպաննեն» ։ Հռովմ. Ը. 13 ։ Եւ թէպէտ դըժուարին ըլլայ անոնց պատերազմը մարմնոյ հետ, ու կարելի է շատ անգամ տկարանան, բայց տոկալին «ան որ Հոգիէն ծընած է» «Մարմինէն ծնածը» կատէ, և իր պատերազմը կըշարունակէ անոր դէմ մինչև որ վերջապէս բոլորովին յաղթէ ։ Հռովմ. Է. 23—25 ։

Վերը ստորագրուած փոփոխութիւնը Սուրբ Գրոց մէջ Նոր Ծնունդ ըսուած փոփոխութիւնը ըլլալը, աւելի յայտնի պիտի ցուցընեմք հետևեալ գլխոյն մէջ յառաջ բերուած փաստերովը ։

ԳԼՈՒԽ Գ.

Վերստին ծնունդը հոգեւոր փոփոխութիւն մը ըլլալուն համար այլ եւ վկայութիւններ ։

Նախընթաց գլխոյն մէջ հաստատուածին պէս, վերստին ծննդեան՝ ներքին հոգեւոր փոփոխութիւն մը կամ սրտի նորոգութիւն մը ըլլալը կերեւայ նաեւ աս հետեւեալ քննութիւններէն ։

Ա. Կերեւայ նախ ան պատճառէն՝ որուն համար որ Քրիստոս կըսէ թէ հարկաւոր է աս փոփոխութիւնը. «Ինչու որ մարմինէն ծնածը մարմին է, ու Հոգիէն ծնածը՝ հոգի»։ Ի մարդիկ բնականաբար մարմինէ ծընած են ու երկինքի ալ անյարմար, ուստի պէտք է որ Հոգիէն ծնանին, որպէս զի երկինքի յարմար ըլլան ։ Ուրեմն յայտնի է որ՝ Հոգիէն ծնած ու երկինքը ընդունուելու ալ յարմար եղածը, հոգեւոր փոփոխութիւնով մը՝ մարմինէն ծնած ու երկինքի անյարմար եղողին ճիշտ հակառակը եղած է ։

Բ. Ան որ Հոգիէն ծնած է Հոգիին պէս պիտի ըլլայ ըստ բնութեան, ու Հոգիէն ծընած ըլլալուն հաստատութիւնը ան պըտուղները պիտի ըլլան, որոնք որ Սուրբ Հոգին կարտադրէ վերստին ծնած մարդոց ներսիդին ։ Քանզի Հոգիին բնութիւնը

սուրբ է, և անոր պտուղները են «սէր, խնդութիւն, խաղաղութիւն, երկայնմտութիւն, քաղցրութիւն, բարութիւն, հաւատք, հեզութիւն, ժուժկալութիւն : Գաղ. Ե. 22, 23 : Եւ աս պտուղները միայն անոնց քով կըգտնուին՝ որոնք որ Սուրբ Հոգիէն ծնած են :

Գ. Վերստին ծնունդ կըկոչուի «Սուրբ Հոգիին նորոգելը» . (Տիտ. Գ. 5.) աս նորոգութեան ինչ ըլլալը՝ Պօղոս առաքեալ կը բացայայտէ ըսելով, «Հին մարդը իր գործքերովը վրանիդնուդ հանեցէք . և վրանիդ հագէք ան նորը գիտութիւնով նորոգուած՝ իր Ստեղծողին պատկերին պէս» : «Ու վըրանիդնուդ մէկ դի հանեցէք ան առջի ձեր վարմունքին պէս եղած հին մարդը՝ խաբեբայ ցանկութիւնով ապականուածը . և ձեր միտքին Հոգիովը նոր ըլլաք, և նոր մարդը վրանիդ հագնիք, ան որ Աստուծոյ պատկերին պէս ստեղծուած է, արդարութիւնով ու ճշմարիտ սրբութիւնով»: Կող. Գ. 9, 10: Եփես. Դ. 22——24: Նոր մարդ ըսուածը ան բանն է՝ որն որ վերստին ծննդեամբ կը ստացուի : Աս նորոգութեան բնութիւնը Եզեկիէլի մէջ առաւել պարզ կըտեսնուի, ուր տէր Աստուած Իսրայէլի ժամանակին վրայ խօսելով՝ կըսէ . «Նոր սիրտ մը պիտի տամ ձեզի, ու ձեր մէջը նոր հոգի մը պիտի դնեմ, և ձեր մարմիններուն

մէջէն քարեղէն սիրտերը պիտի մէկ դի հանեմ, և մարմնեղէն սիրտ պիտի տամ։ Եւ իմ Հոգիս ձեր մէջը պիտի դնեմ, և պիտի ընեմ՝ որ իմ օրէնքներուս մէջը քալէք, և իմ դատաստաններս պահէք, ու անոնցմով գործէք"։ Եզեկ. ԼԶ. 26, 27։ Նմանապէս կը տեսնուի ան խօսքերուն մէջ՝ որոնք Սուրբ Հոգիին գործը մարդոյ սրտին մէջ, մանաւորապէս կը ստորագրեն։ Տես Հռովմ. Ե. 1։ Ա Կորնթ. ԺԲ. 3—11։

Գ. Կերևնայ վերստին ծնանողներուն համար բոլոր աս ըսուածներէն.

1. Թէ անոնք Քրիստոսը ընդուներ են. "Անոնք՝ որ զինքը ընդունեցին . . . որ անոնք . . . Աստուծմէ ծնած են"։ Յովհ. Ա. 12, 13։

2. Թէ Քրիստոսի հաւատացեր են. "Որոնք որ կը հաւատան իր անունին"։ Յովհ. Ա. 12։ "Ամէն ով որ կը հաւատայ թէ Յիսուսը Քրիստոսն է", (յն ճշմարիտ և կենդանի հաւատքով մը կը հաւատայ,) Աստուծմէ ծնած է։ Ա Յովհ. Ե. 1։

3. Թէ անոնք կը սիրեն զԱստուած և զմարդ. "Ամէն ով որ կը սիրէ Աստուծմէն ծնած է"։ Ա Յովհ. Դ. 7։ "Թէ որ մէկը զըրուցէ թէ ես Աստուած կը սիրեմ, ու իր եղբայրը ատէ՝ անիկա սուտ է. ան որ իր եղբայրը չսիրեր որ կը տեսնէ, Աստուած որ չտեսներ՝ ինտո՞ր կրնայ սիրել"։ Ա Յովհ.

Դ. 20: Ու մանաւանդ անոնք իրենց պէս ու-րիշ նորէն ծնածներն ալ կըսիրեն, «Ամէն ով որ ծնողը կըսիրէ, անկէց ծնածն ալ կըսիրէ: Ա. Յովհ. Ե. 1:

4. Թէ անոնք արդարութիւն կըգործեն. «Ամէն ով որ արդարութիւն կըգործէ, անկէց (Աստուծմէ) ծնած է»: Ա. Յովհ. Բ. 29:

5. Թէ անոնք մեղք չեն գործեր. «Ամէն ով որ Աստուծմէ ծնած է՝ մեղք չըներ. ինչու որ անոր սերմը իր մէջը կըմնայ, ու չկրնար մեղք գործել. պատճառն որ Աս-տուծմէ ծնած է»: Ա. Յովհ. Գ. 9: «Գիտեմք որ ան ամէնը որ Աստուծմէ ծնած է՝ մեղք չգործեր. հապա ան որ Աստուծմէ ծնած է՝ ինքզինքը կըպահէ, ու չարը իրեն չմօտե-նար»: Ա. Յովհ. Ե. 18: Արդարև անիկայ բո-լորովին ազատ չէ մեղքէ, մարմինը իր մէ-ջը տակաւին կենդանի է, բայց չթագաւո-րեր իր վրայ: Իր յանցաւոր գտնուած մեղքերը, սրտին մեղքերն են, կամ անոնք են՝ որոնցմէ փորձութեամբ խաբուելով յաղթուած գտնուեցաւ: Ինքը չմեղանչեր ուրիշներուն ըրածին պէս, ոչ ալ քուն առջի իր գործած մեղքերուն պէս: Չմեղան-չեր գիտութեամբ, կամաւ և ունակաբար: Այլ եւս չծառայեր մեղքի, հապա կատէ զա-նիկայ, կըմաքառի անոր դէմ, և Աստուա-ծային շնորհաց օգնութեամբը՝ կըյաղթէ

անոր ։ Աս մօօք կըսուի թէ անիկայ չմե- ղանչեր, և թէ «Ան որ մեղք կըգործէ՝ Սա- տանայէն է ։ Ա Յովհ. Գ. 8 ։

6. Թէ անոնք աշխարհի կը յաղթեն. «Ամէնը որ Աստուծմէ ծնած է՝ աշխարհին կը յաղթէ»։ Ա Յովհ. Ե. 4։ Փոխանակ աշխարհը սիրելու, զանիկայ փնտռելու և անոր ծառայելու, իբրև թշնամի մը կըհամարի իրեն, և կը յաղթէ անոր։ Իսկ աս բա- նը անիկայ հաւատքով կընէ, «Ասիկայ է յաղթութիւնը՝ որ աշխարհին կը յաղթէ, մեր հաւատքը»։ Ա Յովհ. Ե. 4, 5։

7. Թէ անոնք Աստուծոյ որդիքն են. «Անոնց իշխանութիւն տուաւ Աստուծոյ որդիներ ըլլալու»։ Յովհ. Ա. 12։ Բայց ո՞րոնք են Աստուծոյ որդիները։ Անոնք են որ Քրիստոսի կըհաւատան. «Ինչու որ ամէնքնիդ ալ Աստուծոյ որդիք էք՝ Յիսուս Քրիստոսի հաւատքովը»։ Գաղ. Գ. 26։ Ա- նոնք են որ Հոգիով կառաջնորդուին. «Ինչու որ անոնք որ Աստուծոյ Հոգիովը կառաջնորդուին՝ Աստուծոյ որդիքն են ա- նոնք»։ Հռոմ. Ը. 14։ Անոնք են որ արդա- րութիւն կըգործեն, և այսպէս որոշուած են՝ չարին զաւկըներէն ։ Ա Յովհ. Գ. 10։ Անոնք են որ կըմաքրեն իրենքզինքնին, ինչոր որ Աստուած մաքուր է ։ Ա Յովհ. Գ. 3։ Մէկ խօսքով անոնք են որ Քրիստոսի ճշմարիտ աշակերտներն են, և կըսիրեն անիկայ, կը

հնազանդին անոր օրէնքներուն, կապաւինէին իր շնորհացը, և ժառանգներն են յաւիտենական կենաց: Հռովմ. Ը. 17:

Ահա՛ այսպէս են անոնք, որոնք վերստին ծնած են: Անոնք Սուրբ Հոգիէն նորոգուած են, նոր սիրտ մը և նոր հոգի մը ունին, մաքուր, խոնարհ և սուրբ կեանքով մը Հոգիին գործողութիւնը կը ցուցունեն իրենց մէջը, և Աստուծոյ սիրելի որդիքը և ժողովուրդն են: Ինչ որ մէկը սրտով և վարքով ասանկ փոխուած չէ, թէ որ այսպէս չսիրեր զԱստուած, չգործեր արդարութիւն, չփախչիր մեղքէ, և յայտնի չցուցուներ Հոգիին պտուղները, ան մարդը թէ մկրտուած ըլլայ և թէ չմկրտուած՝ վերստին ծնած չէ: Բայց ով որ Հոգիին աս գործողութիւնը իր սրտին վրայ կատարուած ըլլալը յայտնի կը ցուցունէ, ան մարդը թէ մկրտուած ըլլայ և թէ չմկրտուած, վերստին ծնած է:

Արդ աս փոփոխութիւնը՝ որով որ մարդիկ նորէն ծնած կ'ըլլան, արդեօք մկրտութեա՞մբ ձեռք կը բերուի: Ինչ որ անանկ ըլլայ, ուրեմն ամէն մկրտեալները վերի յիշուած յատկութիւնները պարտին ունենալ և Վերստին Ծնեալին վրայ ամէն ըսուածները Մկրտեալին վրայ ալ պարտին ըսուիլ. և անատենը պիտի կրնամք ալ այսպէս կարդալ, «Ով որ մկրտուած է,

մեղք չգործեր . . . և չկրնար գործել , վասն զի մկրտեալ է ։ Ամէն ով որ մըկրտուած է աշխարհին կըյաղթէ ։ Թէ որ մէկը մկրտուած է , անիկայ նոր ստեղծուած մըն է , հինը անցած է և ամէն բան նոր եղած է”։ Արդեօք սա՞նկ է , և չկա՞ն մկրտեալ մարդիկ որ ունակաբար և յօժարակամ կըմեղանչեն ։ Ամէն մկրտեալ մարդիկ նոր սիրտ մը և նոր հոգի մը ունի՞ն , և Աստուծոյ օրէնքին մէջը կըքալե՞ն ու պատուիրանքները կըպահե՞ն ։ Ամէն մկրտեալ մարդիկ իրենց յօժարութիւնները վերի բաներուն վրայ կըհաստատե՞ն , չէ թէ վարի բաներուն վրայ . (Կող. գ. 2) և կըքալե՞ն հոգիին պէս ու չէ թէ մարմնին պէս ։ Հռոմ. ը. 4 ։ Անորմինը իրեն յօժարութիւններովը և ցանկութիւններովը խաչը կըհանե՞ն , կըսերե՞ն զԱստուած և իրենց եղբայրները , և մաքուր՝ աղօթասէր , անձնատեաց և բոլորովին հնազանդ կեանք մը կըվարե՞ն ։ Երբոր մէկը կըմկրտուի , որ իր մկրտուելէն առաջ հպարտ , անձնասէր , յամառեալ մեղաւոր մը , մարմինին գործքերը ընող , աշխարհը սիրող և անոր ծառայող մէկն էր , կըտեսնե՞նք արդեօք որ անիկայ շուտով կըդառնայ՝ զղջացեալ , Աստուծոյ հնազանդ որդի մը կըլլայ , որ մեղքը կատէ , որ աշխարհիս դէմ կը

մարտնչի , անանկ որ յայտնի երևնայ Թէ՝
«Ո՛նիկայ Քրիստոս Յիսուսի մէջ նոր ըս_
տեղծուած մըն է , և ինչ որ հինը անցած
ու հիմայ ամէն բան նոր եղած է» ։ Բ
Կորնթ. Ե. 17 ։ Յայտնի Թէ որ մկրտու_
Թիւնը վերստին ծնանելու միջոցն ըլլայ , աս
ներգործուԹիւնները պէտք է որ կատար_
ուին ամէն մկրտեալ անձանց վրայ , հոգ
չէ անոնց ինչ սրտով մկրտուելնին ։ Բայց
զի աս վարդապետուԹենէն կը հետևի որ
մէկը կրնայ մկրտուելու գալ անհաւատ և
կեղծաւոր սրտով մը , բոլոր անմաքրուԹեամբ
և չարուԹեամբ լեցուն . և իր մկրտուելը
զինքը անկեղծ հաւատացեալ մը պիտի ը_
նէ , և իր սիրտը չար յանկուԹիւններու
հպատակուԹենէն պիտի ազատէ ։ Ըսէ որ
մկրտուԹիւնը աս ներգործուԹիւնը չունի՝
ուրեմն անիկայ նորէն ծնանելու միջոցը
չէ . վասն զի Հոգին Սուրբ՝ ճշմարտուԹեան
միջոցովը աս բաները կընէ , և ահա ասի_
կայ է վերստին ծնունդը ։

Բայց Թէ որ աս վարդապետուԹեանս
ջատագովները կուրանան իրենց վարդա_
պետուԹեանը աս հետևուԹիւնը և կըն_
դունին Թէ մկրտուԹեան եկողին հարկաւոր
է հաւատացող և անկեղծ սիրտ մը ունենալ ,
անատենը կը հարցունեմք՝ Թէ մարդուս ա_
պականեալ սրտին մէջ ինտո՞ր կրնայ ըլլալ
ասանկ փոփոխուԹիւն մը առանց սուրբ Հո_
գին նորոգելուն ։ Աստի աս ըսելովնին չէ՞

որ կ'ընձեն ան իրենց վարդապետութիւնը թէ մկրտութիւնը վերստին ծննդեան միջոցն է , և չէ՞ որ կուգան սա նիւթիս վրայով մեր դաղափարին հետ կը համաձայնին , ցը թէ վերստին ծնունդը մէկ ներքին հոգևոր փոփոխութիւն մըն է՝ որն որ պարտի ունենալ մէկ մարդ մը իր մկրտուելէն առաջ , և թէ մկրտութիւնը միայն անոր դաւանութիւնը ու նշանն է ։ Այսու ամենայնիւ դուցէ մէկը համարձակի ըսել՝ թէ մկրտուելու ատեն՝ նորէն կը ծնանի մարդ , բայց ընդունուած շնորհքը չպահելով և մեղք գործելով կը կորսուի անիկայ ։ Իսկ թէ անոր համար է որ մկրտուած անձը անկէ ետքը վերստին ծննդեան նշանները չցուցուներ իր վրայ ։ Բայց ես կը հարցունեմ , տղայ մը որ ծնաւ աշխարհիս մէջ , կրնա՞յ նորէն իր եկած տեղը դառնալ , և առաջ ինչ էր նէ նորէն անանկ ըլլալ . թէ որ չէ նէ ինչպէս կրնայ Հոգիէն ծնած մարդ մը նորէն մարմինէ ծնած մէկու մը պէս ըլլալ ։ Արդեօք ան փոփոխութիւնը՝ որն որ Հոգին կըներգործէ վերստին ծնածին վրայ , թեթև և ժամանակաւոր փոփոխութիւն մը՞ն է ։ Չէ՞ որ անիկայ բնութեան անանկ մէկ փոխուիլն է որ հաստատուն կը մնայ ։ Ասանկ կը վկայեն Սուրբ Գիրքերը , «Ամէն ով որ Աստուծմէ ծնած է՝ մեղք չըներ . ինչու որ անոր սերմը իր մէջ ԿԸ ՄՆԱՅ», և չկորսուիր .

ան անձը միշտ Աստուծմէ ծնած կըմնայ , «և չկրնար մեղք գործել (գիտութեամբ և կամքով) . պատճառն որ Աստուծմէ ծնած է» : Ա Յօհ. Գ. 9 : Անկը չկրնար այսօր Աստուծոյ որդին ըլլալ , ու վարը Սատանային . Հոգին սուրբ մէկ մը որ բարեգործութեան կըսկըսի մարդու մը նէրսը , ալ անիկայ մինչև կատարելութեան կըհասցունէ : Փիլիպ. Ա. 6 : Անոնք որ Աստուծմէ ծընած են , «Աստուծոյ զօրութիւնովը պահուած են հաւատքով ան փրկութեանը համար» : Ա Պետ. Ա. 5 : «Անոր սերմը» Յ Աստուծոյ բնութիւնը որ ընդունեցին Սուրբ Հոգիէն , «իրենց մէջը կըմնայ» :

ԳԼՈՒԽ. Գ :

Բովանդակութիւն վկայութեանց , որոնք վերստին ծնընդեան մկրտութեամբ չըլլալը կըցուցընեն :

Աս գլուխին մէջ պիտի հաւաքեմք և համառօտ ներկայացընեմք բոլոր ան վկայութիւնները և փաստերը՝ որոնք կըցուցունեն թէ վերստին ծնունդը մկրտութիւնով չըլլար :

Ա. Սուրբ Գիրքին մէջ մէկ տեղ մը

բնաւ վկայութիւն չեմք գտներ թէ մկրտութիւնով վերստին ծնունդ կըլլայ ։

Ի․ Այլ ընդ հակառակն Սուրբ Գիրքը կըյայտնէ թէ , չէ թէ մկրտութիւնը , հապա Աստուծոյ Խօսքն է միջոցը՝ որով վերստին ծնունդը կըկատարուի ։ «Վասն զի որովհետև Աստուծոյ իմաստութիւնը աշխարհ չճանչցաւ զԱստուած իմաստութիւնով , Աստուած հաճեցաւ քարոզութեան յիմարութիւնովը հաւատացեալները ազրեցունել”։ ա Կորնթ․ ա․ 21 ։ «Հապա գիրքը ի՞նչ կըսէ․ Խօսքը մօտ է քու բերնիդ մէջը , և քու սրտիդ մէջն է , ա՛յ հաւատքին խօսքը որ մենք կըքարոզեմք ։ Ինչու որ՝ եթէ քու բերնովդ Տէր Յիսուսը խոստովանիս , ու քու սրտիդ մէջը հաւատաս , որ Աստուած անիկայ մեռելներէն յարուց , պիտի փրկուիս․ (ինչու որ սրտով կըհաւատաք արդարանալու , ու բերնով կըխոստովանիք փրկուելու) վասն զի Գիրքը կըսէ․ Ամէն ով որ անոր կըհաւատայ՝ պիտի չամչնայ ։ Ինչու որ տարբերութիւն չկայ Հրէային ու Հեթանոսին մէջը․ վասն զի նոյն Տէրը է ամէնուն վրայ , բաւական ամէնուն որ կը կանչեն անոր ։ Ինչու որ ով որ Տէրոջը անունը կանչէ՝ պիտի փրկուի ։ Ուրեմն ի՞նչպէս պիտի կանչեն անոր՝ որուն որ չհաւատացին․ կամ ի՞նչպէս պիտի հաւատան անոր՝ որուն վրայով չլսեցին․ կամ ինտո՞ր

պիտի լսեն առանց մէկուն քարոզելուն․ կամ ի՞նչպէս պիտի քարոզեն՝ թէ որ չխրկուին․ ․ ․ ։ Անանկ է նէ հաւատքը լսելէն է, ու լսելը Քրիստոսի խօսքէն"։ Հռովմ․ Ժ․ 8—14, 17։ «Արգիլէին հեթանոսներուն խօսելու՝ որ փրկուին"։ Ա Թես․ Բ․ 16։ «Ասոնք ճշմարտութեան սէրը չընդունեցին որ ապրին, ու աս պատճառովը պիտի խրկէ անոնց Աստուած ուժով մոլորութիւն մը՝ որ ստութիւնի հաւատան․ որ ամէնքն ալ դատապարտուին որոնք որ չհաւատացին ճշմարտութեան, հապա անօրէնութեան յօժարեցան։ Բայց մեզի պէտք է ամէն ատեն Աստուծմէ գոհանալ ձեզի համար՝ Տէրոջը սիրելի եղբայրներ․ ինչու որ Աստուած առաջուց մեզ ընտրեց փրկուելու Հոգին սրբելովը՝ ու ճշմարտութեան հաւատքովը․ որ անոր ձեզ կանչեց մեր աւետարաններովը՝ մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի փառքը ստանալով փրկուելու"։ Բ Թես․ Բ․ 10—13։ «Տէրոջը օրէնքը կատարեալ է՝ հոգին կը նորոգէ․ Տէրոջը վկայութիւնը ճշմարիտ է, տղէտը իմաստուն կընէ։ Տէրոջը կանոնները շիտակ են՝ սիրտերը կուրախացունեն․ Տէրոջը պատուիրանքները պայծառ են, աչքերուն լոյս կուտան"։ Սաղ․ ԺԹ․ 7, 8։ «Ան ալ ըսաւ անոնց․ Իմ մայրս ու իմ եղբայրներս ասոնք են, որ Աստուծոյ խօսքը կըլսեն և կըկատարեն"։ Ղուկ․ Ը․ 21։

Պ. Մկրտութիւնը յարմարութիւն կամ պատշաճողութիւն չունի մարդուս ներսը վերստին ծննդեան պէս փոփոխութիւն մը յառաջ բերելու ։ Ջուրով մարմինը լուալը ի՞նչպէս կրնայ հոգին մաքրել ։ Ի՞նչ զօրութիւն ունի անիկայ սիրտը նորոգելու ։ Հաւանական կերեւնա՞յ թէ Սուրբ Հոգին սանկ միջոց մը ընտրէ սրտի փոփոխութեան գործը կատարելու համար ։ Ի՞նչպէս կրնամք ըսել՝ (միայն թէ Սուրբ Գիրքը յայտնի ըսելու ըլլար , որն որ բնաւ ըսած չէ ,) թէ Սուրբ Հոգին նիւթական գոյութիւնով մը մարդուս աննիւթ հոգիին վրայ փոփոխութիւն մը կընէ ։ Բայց Աստուծոյ խօսքը աս գործին կատարեալ յարմարութիւն մը ունի . բնականէ որ մարդուս միտքը համոզելով շարժուի . Ճշմարտութիւնը յարմարութիւն ունի մարդուս սիրտը շարժելու . և պատշաճաւոր է Սուրբ Հոգիին որ ճշմարտութեան միջոցովը ներգործէ սրտին , և փոխելով մարդուն յօժարութիւնները ու նոր բնաւորութիւն մը տալով անոր , զանիկայ երկնից յարմար ընէ ։

Պ. Թէ որ մկրտութիւնը նորոգութիւն է կամ նորոգութեան պատճառը ու հարկաւոր միջոցն է , ուրեմն կըհետեւի որ նորէն ծնածները մարդու կամքէն ծնած են , և ան ալ շատ անգամ չար , աշխարհասէր , գինով , հայհոյիչ , պոռնիկ , շնացող և ար-

ուապէտ մարդոց կամքէն, որ բոլորովին հակառակ է Սուրբ Գրքին ան յայտնի վըկայութեանը որ կըսէ “Որոնք ոչ... մարդու կամքէն, հապա Աստուծմէ ծնած են”: Յովհ. ա. 13: Դարձեալ կըհետևի որ երախաներուն նորոգուիլը կամ չնորոգուիլը՝ ծընողայը, քահանային, և կնքահայրներուն կամքէն կախում ունի. և որ չափահաս մարդ մը որչափ որ սրտով զղջայ, Քրիստոսի հաւատայ և Աստուծոյ հնազանդի ալ նէ, թէ որ քահանայ մը կամ ուրիշ մէկը կամք չունենայ զանիկայ մկրտելու, պիտի չկրնայ նորէն ծնանիլ և պիտի կորսուի: Բայց Սուրբ Գիրքը կըսէ թէ “հաւատա՛ Տէր Յիսուս Քրիստոսի, ու պիտի փրկուիս”:

Ե. Թէ որ միայն մկրտութիւնով կըլլայ վերստին ծնունդը, ուրեմն բնաւ չմկըրտուած մէկը՝ Աւետարանական հաւատք, սէր կամ հնազանդութիւն չկրնար ունենալ. քանզի Սուրբ Գիրքը կըսէ. “Ամէն ով որ կըհաւատայ թէ Յիսուսը Քրիստոսն է, Աստուծմէ ծնած է”. բայց մկրտութիւնը նորէն ծնանելու միջոց համարողները կըսեն թէ “Բնաւ չմկրտուած մէկը Աստուծմէ ծնած չէ”: Ուրեմն աս իրենց խօսքը վերի վկայութեանը հետ առնելով կըհետևի թէ բնաւ չմկրտուած մէկը չհաւատար թէ Յիսուսը Քրիստոսն է: Դարձեալ Սուրբ Գիրքը կըսէ “Ամէն ով որ կըսիրէ Աս-

տուծմէ ծնած է”, բայց ասոնք կըսեն թէ “Նաև չմկրտուած մէկը Աստուծմէ ծնած չէ”։ Ուրեմն բնաւ չմկրտուած մէկը չսի-րեր։ Նաև դարձեալ, Սուրբ Գիրքը կըսէ “Ամէն ով որ արդարութիւն կըգործէ, անկէց՝ (Աստուծմէ) ծնած է”. բայց ասոնք կըսեն թէ “Նաև չմկրտուած մէկը Աս-տուծմէ ծնած չէ”։ Ուրեմն բնաւ չմը-կրտուած մէկը արդարութիւն չգործեր։

Բայց Կոռնելիոս իր մկրտուելէն առաջ “արդար, բարեպաշտ և Աստուածավախ”, մարդ մըն էր, “ողորմութիւններ կընէր”, որոնք “Աստուծոյ առջևը ելան յիշուեցան”, “ամէն ժամ աղօթք կընէր”, և իր “աղօթքը լսուեցաւ”, և ինքը “ընդունուեցաւ Աս-տուծմէ”։ Տե՛ս Գործ. Ժ. 2, 3, 22, 31, 35։

Ը. Թէ որ մկրտութիւնը նորոգութեան միջոցն է, Աւետարանի պաշտօնեաները ի-րենց պաշտօնին առաջին գործը պարտին համարել մկրտութիւնը։ Նաև իրաւ՝ Հռո-ովմէականները այնպէս կըհամարին զա-նիկայ։ Պապական քարոզիչներուն գրու-թեանց մէջ, որոնք Հաւատոյ Տարածու-թեան Յիշատակարանք* ըսուած ամսօրեայ տետրակներուն մէջ կըտպուին, միշտ այս-պիսի յայտարարութիւններ կըգտնուին, թէ՝ “Երկու հեթանոս երախաներ ծածուկ մը-

*Annales de la Propagation de la Foi.

կրրտելու մխիթարութիւնն ալ վայելեցի , որոնք քիչ ատենէն ետքը պաշտպան հրեշտակայց դունդերուն խառնուեցան”: (Յունուար . 1841 ։) “Բանի մը օր է երջանկութիւն ունեցայ Նորոգութեան սուրբ Ջուրը տասնեւհինգ նորահաւատներու վրայ թափելու . . . Որդէն աս կերպով յիսունէն աւելի նորոգեր եմ”: (Սեպտ . 1843 ։) “Մէկ հազար հեթանոս երեխաներ մկրտեցինք Ճիշտ իրենց մահուան կէտին”: (Սեպտ . 1843) “Աս տարի մեր պաշտօնակեցները Պանքօքի մէջ չորս հարիւրէն աւելի մահուան վտանգի մէջ եղող հեթանոս տղաքներ մկրտեցին . Ծանրագին հունձ մը որ անշուշտ ուրախացոյց հրեշտակները , որչափ որ մեզ մխիթարեց . Թէպէտև շատ աշխատութիւն էր մեզի զանոնք ժողվելը ։ Ինչ որ Տարածութեան Հաւատոյ բարեպաշտ անդամները գիտնան ասիկայ , աներկբայ կըհաւատամ որ պիտի օրհնեն զԱստուած , ան պտուղներուն համար , որոնք որ իրենց ողորմութիւնները հեռաւոր երկիրներու մէջ յառաջ կըբերեն”: (Օգոստ . 1841) ։ Հիմա ասոնց բոլորովին հակառակն է Պօղոսին աս խօսքը , թէ՝ “Գոհութիւն իմ Աստուծոյս , որ ձեզմէ մէկը չմկրտեցի , միայն թէ Կրիսպոսը ու Գայիոսը ։ Ինչու որ Քրիստոս զիս մկըրտելու չղրկեց , հապա Աւետարանը քա_

լոգելու . . . ։ Քրիստոս Յիսուսով ես ձեզ ծնայ Աւետարանովը", և ոչ թէ մը-կրտութիւնով ։ ա Կորնթ. ա. 14, 17 ։ դ. 15 ։

Ե. Թէ որ նորոգութիւնը մկրտութիւնով ըլլար, ուրեմն ամէն անոնք որ մկրտուած են պիտի փրկուէին. վասն զի ամէն անոնք որ Սուրբ Հոգիէն նորոգուած են կը փրկուին. «Անոր սերմը իրենց մէջը կը մնայ"։ Անոնք չէ թէ ոմանց ըսածին պէս Աստուծոյ ժառանգ կըլլան, և ետքը նորէն ժառանգութիւնը ստանալէն կըզրկուին ։ Պետրոս կըսէ, «Օրհնեալ է Աստուած՝ ու մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսին Հայրը. որ իր առատ ողորմութիւնովը մեզ նորէն ծնաւ ան կենդանի յոյսին համար՝ Յիսուս Քրիստոսի մեռելներէն յարութիւն առնելովը, անեղծ ու անարատ և անթառամ ժառանգութեանը համար՝ որ երկինքը ձեզի պահուած է. որ Աստուծոյ զօրութիւնովը պահուած էք հաւատքով ան փրկութեանը համար՝ որ պատրաստուած է ետքի ժամանակները յայտնուելու" ։ (ա. Պետ. ա. 3—5 ։) Աստուած իր զօրութեամբը կըպահէ զանոնք ան ժառանգութեանը համար, և ան ժառանգութիւնն ալ անոնց համար կըպահէ ։ Բայց մէկ քանիները կան որոնք նորէն ծնած ըլլալ կերեւան ու ետքը ուրանալով իրենց հաւատքը մեղքին մէջ կը

մանուկին ու կըկորսուին ։ Ուրեմն ի՞նչ ը-
նեմք անոնց համար . պէտք է Յովհաննէս ա-
ռաքեալին բանը ընել , «Մեզմէ ելան ա-
նոնք , բայց մեզմէ չէին . ինչու որ եթէ
մեզմէ ըլլային՝ ուրեմն մեր քովը կըմնային .
հապա մեզմէ ելան որ յայտնի ըլլան՝ թէ
անոնք ամէնը մեզմէ չէին» ։ ա Յովհ . բ . 19 ։
Արման ըլլալ շատ կեղծաւորներ և շատ ալ
ինքզինքնին խաբողներ , որոնք իբրև թէ
նոր ծնածի պէս կերևան , բայց երբոր
կըլլեն» և ինքզինքնին մեղքի կուտան , իրենց
ճշմարտապէս ինչ ըլլալը յայտնի կըցու-
ցունեն՝ որն որ առաջուց ծածկուած էր ։
Սակայն բնաւ մէկը որ ճշմարտապէս նորէն
ծնած էր , չկորսուեցաւ ։

Բայց ասոր հակառակ գիտեմք թէ շատ
մկրտուածներ կորսուեցան ։ Սիմոն մոգը
մկրտուեցաւ , բայց Պետրոս քիչ մը ետքը
ըսաւ անոր թէ մաղձի լեղութեան՝ և անի-
րաւութեան կապերուն մէջ է , և փրկու-
թեան բանին մէջ մասն ու բաժին չունի .
(Գործ . ը . 20—23 .) Անանիա և Սափիրա
(Գործ . ե . 1—10 .) Հիմենոս Աղեքսանդրոս
և Դեմաս (ա Տիմ . ա . 20 ։ բ Տիմ . դ . 10 .) ե-
կեղեցւոյ անդամներն էին , և անտարակոյս
մկրտուած , ու տակաւին ամէնն ալ ինկան
և կըհաւատացուի թէ կորսուեցան ։ Մատ-
թէոսի մէջ (է . 22 , 23) կըսէ Տէրն մեր ,
« Շատերը ան օրը ինծի պիտի ըսեն , Ո՜վ

Տէր Տէր՝ չէ՞ որ քու անունովդ մարգարէ֊ ութիւն ըրինք, ու քու անունովդ դեւեր հանեցինք, ու քու անունովդ շատ հրաշքներ ըրինք։ Ես անատենը անոնց պիտի ըսեմ, Ես բնաւ ձեզ չէի ճանչնար. մէկ դի գացէք քովէս ամէնքդ՝ որ անօրէնութիւն կը գործէիք"։ Աս տեղի խօսուած անձինքը՝ եկեղեցւոյ անդամներ են ու նաեւ պաշտօնեաները, եւ հետեւաբար մկրտուած, բայց Քրիստոս պիտի ըսէ անոնց, "Ես բնաւ ձեզ չէի ճանչնար"։ Սակայն Քրիստոս ամէն մարդ կը ճանչնայ, ուրեմն աս ըսուածքը կը նշանակէ՝ թէ "Ես բնաւ ձեզ իբրեւ քրիստոնեայ չէի ճանչնար, թ՛ դուք թէպէտեւ մկրտուած էիք, բայց վերստին ծընընդեամբ իմ աշակերտներս չէիք, մէկդի գացէք քովէս ամէնքդ՝ որ անօրէնութիւն կը գործէիք"։

Ք. Կըտեսնենք հանապազ բուն մեր աչքով, որ մկրտութիւնը վերստին ծնունդ չարտադրեր։ Որքան անձինք կը ճանչնամք մկրտուած, որոնք բնաւ վերստին ծնածի մը նշան չեն ցուցըներ. այլ աշխարհասէր, հպարտ, նախանձոտ, անպարկեշտ, խաբեբայ, պիղծ, անմաքուր եւ ամէն կերպ անօրէնութիւն գործող մարդիկներ են։ Նմանապէս Սօլթեռ՝ Սօնէյ՝ եւ հազարաւոր անհաւատներ մկրտուած էին. որչափ բազմաթիւ տղաքներ ալ մկրտուած

են, ու իրենց ներքի վարուցը մէջ կըստես-նուին ու չմկրտուածներէն ամեններին մէկ կերպով մը տարբերութիւն չունին։

Թ. Նորոգութիւնը մկրտութեամբ ըլլալ հաստատողները, բոլորովին կըկործանեն աւետարանական ան մեծ սկզբունքը թէ փրկութիւնը միայն հաւատքով է։ Կըսեն թէ՝

«Մկրտութիւնը սկզբնական մեղքէ ազատութիւն է, ներգործական մեղքէ ազատութիւն, Աստուծոյ որդեգրութիւն, Քրիստոսի անդամ ըլլալ, Քրիստոս իր վրան հագածի պէս ըլլալով անոր հետ միանալ, և ճշմարտապէս և իսկական վերստին ծնունդ, և յաւիտենական կենաց պատճառ»։ «Մէկ մարդ մը սրտիւ Քրիստոսի հաւատայ, և աւետարանական պատուիրանքները ամէնն ալ պահէ, մինչև որ մկրտութեամբ եկեղեցւոյ մէջ մտնելով Աստուծոյ ժառանգ, և Քրիստոսի ժառանգակից չըլլայ նէ, Քրիստոսի արեամբը մեզի համար ստացուած յաւիտենական փառացը չկրնար արժանի ըլլալ, ո՛չ անոր հաւատքը խեր կընէ, և ո՛չ աւետարանի պատուիրանացը համեմատ գործ գործելը»։

Նմանապէս կըսեն թէ՝

«Լոկ հաւատքով հոգին կըմիանայ ընդ Աստուծոյ. բայց քանի որ մարմինը Աստուծոյ տաճար, և Քրիստոսի անդամ չէ, հոգին՝ Աստուծոյ հետ չկրնար միանալ. և մարմինը Քրիստոսի անդամ՝ մկրտութեամբ կըլլայ»։

Նաև աս ալ կըխոստովանին, թէ՝

«Անկըրտեալ մարդը միայն մկրտութեան զօ-

րութեամբ Աստուածային փառացը չհասնիր, թէ և նոյն փառացը օրինաւոր ժառանգ է. բայց ժառանգութեանը հասնելու համար քրիստոնէին ապսպրուած գործքերը պէտք է ընել"։

Աս խօսքերուն վրայ կըհարցունեմք ·

1. Ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ որ աստուածային արդար կառավարութեան տակը տարակոյս մը ըլլայ՝ թէ օրինաւոր ժառանգը կըհասնի՞ արդեօք իր ժառանգութեանը ։ Միթէ Աստուած ժառանգութիւն պիտի չտա՞յ անոնց որ իրենք օրինաւոր ժառանգ ըլլալու ընտրեց ։

2. Ի՞նչպէս կրնայ մկրտութիւնը կոչուիլ "Սկզբնական մեղքէ ազատութիւն, ներգործական մեղքէ ազատութիւն, Աստուծոյ որդեգրութիւն, Քրիստոսի անդամ ըլլալ, Ճշմարտապէս և իսկական վերստին ծընունդ, և յաւիտենական կենաց պատճառ", ու տակաւին ըսուի, թէ "Մկրտեալ մարդը միայն մկրտութեան զօրութեամբ Աստուածային փառայը չհասնիր, հապա պէտք է որ քրիստոնէին ապսպրուած գործքերը ընէ" ։ Մենք ալ կըխոստովանիմք թէ ան գործքերը հարկաւոր են ։ Բայց աս է խնդիրը · թէ որ մկրտութիւնը ան է ինչ որ ստորագրուած է թէ է, պէտք չէ՞ ուրեմն որ անշուշտ և հարկաւ մկրտուած անձը մկրտութեան զօրութիւնովը բարեգործ ըլլայ ։ Ահա Ճշմարտութեան միջոցով վերստին ծնածը միշտ աս փոփոխութեան զօրութիւնովը բարեգործ

կրնայ ։ Նորէն ծնած մարդը՝ բարեգործութիւն կընէ, ինչու որ նորէն ծնած է ։ Թէ որ Մկրտութիւնը վերստին ծնունդ է, պէտք չէ՞ որ մկրտուած մարդը բարեգործութիւն ընէ վասն զի մկրտեալ է . և հետևաբար չէ՞ որ մկրտուելուն պէս իր վերջապէս փրկուիլը ստոյգ կըլլայ ։

3 . Թէ որ հոգին միաւորուած է Աստուծոյ հետ "Միակ հաւատքով", ի՞նչպէս կրնայ ըսուիլ թէ "Հաւատք ունեցողը քանի որ մըկրտուած չէ Աստուծոյ հետ չկրնար միանալ" ։ Թէ որ հաւատքը մարդը Աստուծոյ հետ կըմիացընէ, ուրեմն ան որ մկրտուելէն առաջ կըհաւատայ՝ արդէն միացած է, և միութեան համար մկրտութեան չկարօտիր ։ Պիտի ըսուի՞ ուրեմն՝ թէ Հաւատքը մկրտութեամբ կուգայ . անանկ է նէ կըհակառակիս դուն Սուրբ Գրքին որ կըսէ, թէ՝ "Հաւատքը լսելէն է, ու լսելը Աստուծոյ խօսքէն" . և կըպահանջէ որ միայն հաւատացողը մկրտուի . ինտոր որ կըկարդամք Ներքինիին պատմութեանը մէջ . "Ըսաւ Ներքինին՝ Ահա ջուր, ալ ի՞նչ բան իս կարգիլէ մկրտուելէն . և ան ալ ըսաւ անոր Թէ որ քու բոլոր սրտովդ կըհաւատաս նէ՝ կարելի է" ։ Գործ . Ը . 37 ։

Պիտի ըսե՞ս թէ "Հոգին հաւատքով կը միանայ, բայց մկրտութիւնը՝ մարմինը Քրիստոսի անդամ ընելու համար հարկաւոր

է"։ Աս ըսածդ անանկ բան մըն է, որ ամենեւին վկայութիւն մը չունիս ասոր Սուրբ Գիրքէն. ո՞ւր գրուած կայ թէ հոգին այս ինչ կերպով կըմիանայ և մարմինը այն ինչ կերպով ։

Դարձեալ թէ ու մկրտութեամբ մարդը Հոգւոյն սրբոյ տաճար կըլլայ, ի՞նչպէս իր հոգին մկրտուելէն առաջ հաւատքով Աստուծոյ հետ կըմիանայ ։ Միթէ իր հոգին միացած է Աստուծոյ հետ, և ինքը դեռ սուրբ Հոգւոյն տաճար եղած չէ՞ ։ Ասկէ զատ թէ որ հոգին կըմիանայ Աստուծոյ հետ լոկ հաւատքով, և մարմինը Քրիստոսի անդամ կըլլայ միայն մկրտութեամբ, ուրեմն երբոր մէկ մարդ մը իր մկրտուելէն առաջ կըհաւատայ, իր հոգին Աստուծոյ՝ ֆ Քրիստոսի հետ կըմիանայ, ու նոյն ատենը իր մարմինը անդամ չէ Քրիստոսի, հապա սատանայի ։ Թէ որ նոյն վիճակին մէջ մեռնի, ֆ հաւատալէն ետքը ու մկրտուելէն առաջ՝ ի՞նչ պիտի ըլլայ ան մարդուն. իր հոգին միացած է Քրիստոսի հետ հաւատքով և պիտի փրկուի, բայց մարմինը մկրտուած չըլլալուն համար Սատանային անդամն է ։ Ուստի յարութեան օրը ո՞ւր պիտի երթայ ատ մարմինը ։ Երկինքը չկրնար երթալ, քանզի Քրիստոսի անդամ չէ. բայց հոգին երկինքն է, վասն զի հաւատքով միացած է ան՝ Քրիստոսի հետ ։ Ուրեմն ո՞ւր պիտի

երթայ մարմինը. միթէ հոգին առանց մար-մինի՞ մնալու է ։

4. Թէ որ Մկրտութիւնը «Ճշմարտա-պէս և իսկական վերստին ծնունդ է, և յա-ւիտենական կենաց պատճառ», ևն ևն. Ի՞նչպէս կրնամք ըսել՛ թէ «Մէկ մարդ մը սրտիւ Քրիստոսի հաւատայ, և աւետարա-նական պատուիրանքները ամէնն ալ պահէ, մինչև որ մկրտութեամբ եկեղեցւոյ մէջ մտնելով Աստուծոյ ժառանգ, և Քրիստոսի ժառանգակից չըլլայ նէ՝ Քրիստոսի արեամ-բը մեզի համար ստացուած յաւիտենական փառացը չկրնար արժանի ըլլալ»։ Կրնա՞յ մէկ մարդ մը մկրտուելէն առաջ՝ սրտիւ Քրիստոսի հաւատալ, և աւետարանական պատուիրանքները ամէնն ալ պահել. ու-րեմն մկրտութիւնը վերստին ծնունդ չէ, վասն զի ան՝ դեռ չմկրտուած, Քրիստոսի հաւատացողը և պատուիրանքները պահողը վերստին ծնեալ է ։ Բայց թէ որ մկրտու-թիւնն է վերստին ծնունդ ևն, ինչո՞ւ կրնայ մարդ մը աս բաները ընել մկրտուելէն ա-ռաջ, ֆ իր նորէն ծնանելէն առաջ, մեղքէ ազատելէն առաջ, մինչդեռ ինքը տակաւին «Անօրինէ» ծնած է, որ «Անօրինին ուզա-ծը կընէ, և ո՛չ մէկն թէ Հոգիէն»։ Կարծ-եալ թէ որ Հոգին կը միանայ Աստուծոյ հետ լոկ հաւատքով, ի՞նչպէս կրնայ ըսուիլ թէ անոր հաւատքը խեր չըներ իրեն. արդեօք

Աստուծոյ հետ միացունող բանը խեր չը֊նէ՞ր անոր :

Բայց այլ ես չերկնցունեմք մեր խօսքը այսպիսի մոլորութիւններու և հակառա֊թիւններու վրայ, որոնց մէջ կիյնան միշտ աս վարդապետութեան ջատագովները : Հապա ցըցունեմք միայն թէ որչափ հակա֊ռակ է Սուրբ Գրոց մէջ յայտնուած փըր֊կութեան պայմաններուն, աս իրենց կար֊ծիքը : Քանզի կըսեն թէ առանց մկրտու֊թեան՝ Քրիստոսի հետ միանալ չըլլար. ոչ ալ մեղքէ ազատութիւն և ոչ ալ փըր֊կութիւն, թէ՝ «Ոչ հաւատքը խեր կընէ, և ոչ աւետարանի պատուիրանացը հա֊մեմատ գործ գործելը» : Ուղղ հաւատաց֊եալները որ Քրիստոսի պատուէրները կըպահեն, անշուշտ պիտի մկրտուին թէ որ պատեհութիւն ունենան, վասն զի մկրտութիւնը ան պատուէրներէն մէկն է : Բայց ով որ կընայ մկրտուիլ ու չմկրտուի՝ գիտնալով թէ Քրիստոսի պատուէրն է ան, անիկայ կըցուցընէ թէ չհաւատար և կամք չունի հնազանդելու : Սակայն դիցուք թէ մէկը հեթանոսաց մէջ գտնուելով՝ ուր որ անկարելի է մկրտուիլ, կըհաւատայ Քրի֊ստոսի, և աւետարանին բոլոր ուրիշ պատուէրները կըպահէ, թէ որ առանձ մկրտուելու մեռնի նէ արդեօք պիտի չփրկուի՞ ան մար֊դը : Աս վարդապետութեան ջատագովները

կըսեն՝ թէ «Չէ՛, ոչ անոր հաւատքը կեր
կընէ՝ և ոչ աւետարանի պատուիրանացը
համեմատ գործ գործելը»: Բայց Նայինք
Սուրբ Գիրքը ի՞նչ կըսէ. «Հաւատա՛ Տէր
Յիսուս Քրիստոսի (միայն Հաւատա՛) ու
պիտի փրկուիս. (Գործ. ժզ. 31.) Նաև «Ան
որ հաւատայ ու մկրտուի՝ պիտի փրկուի,
և ան որ չհաւատայ՝ պիտի դատապարտուի»:
Մարկ. ժզ. 16: Ինչո՞ւ չըսաւ փրկիչն մեր,
Ան որ չմկրտուիր՝ պիտի դատապարտուի:
Պատճառը յայտնի է. քանզի մկրտութիւ-
նը հարկաւոր չէ՛ փրկութեան, ինտոր որ հա-
ւատքը հարկաւոր է: Չափահաս մէկը՝ կա-
րող հաւատալու, չկրնար առանց հաւատքի
փրկուիլ. բայց կարելի է որ մէկը հաւա-
տայ, ու չկրնայ մկրտուիլ, և սանկ
մէկը պիտի փրկուի: Ասոր երբոր Սուրբ
Գիրքը յառաջ կըբերէ փրկութեան հար-
կաւոր պայմանը, միշտ հաւատք (կամ հա-
ւատոյ պտուղին մէկը) կըյիշէ, չէ թէ մկըր-
տութիւնը. ալ՝ «Հաւատա՛ Տէր Յիսուս Քը-
րիստոսի, (չէ՛ թէ Մկրտուէ՛) ու պիտի փըր-
կուիս»: Գործ. ժզ. 31: «Եւ ինտոր Մովսէս
անապատին մէջ օձը բարձրըցուց, անանկ
ալ պէտք է որ՝ Որդին մարդոյ բարձրընայ:
Որ ամէն ով որ անոր հաւատայ՝ (չէ՛ թէ
մկրտուի) չկորսուի, հապա յաւիտենական
կեանքը ընդունի»: Յովհ. գ. 14, 15: «Շը-
նորհքով փրկուած էք դուք հաւատքով» (չէ

թէ մկրտութիւնով) ։ Եփես. Բ. 8 ։ «Անոր բոլոր մարգարէները վկայ են՝ թէ ամէն իրեն հաւատացողները (չէ թէ մկրտուողները) իր անունովը մեղաց թողութիւն կառնեն»։ Գործ. Ժ. 43։ «Իսկ ինքը ըսաւ կնկանը. քու հաւատքդ քեզ ազատեց. գնա խաղաղութեամբ»․ (Ղուկ. Է. 50.) Ինչո՞ւ երբեք չըսաւ Տէրն մեր Մկրտութիւնը քեզ ազատեց. գնա խաղաղութեամբ։ «Իսկ ըսաւ Յիսուսին. Տէր՝ իս միտքդ բեր, երբոր քու թագաւորութիւնովդ կուգաս ։ Յիսուս ալ ըսաւ անոր. Իրաւ կըսեմ քեզի, որ այսօր իմ հետս դրախտին մէջը պիտի ըլլաս»․ (Ղուկ. ԻԳ. 42.) Ինչո՞ւ չըսաւ իրեն թէ՝ Քու հաւատքդ խէր չընէր քեզի և պիտի կորսուիս որովհետև մկրտուած չես ։ «Օրէնքին վախճանը Քրիստոս է՝ ամէն հաւատացողներուն (չէ թէ մկրտուողներուն) արդարութեանը համար» ։ Հռովմ. Ժ. 4. Տես նաև Հռովմ. Գ. 21—26 ։ ։ Յովհ. Գ. 35, 40 ։ Փիլիպ. Գ. 9, և այլն ։ Պօղոս կրկին և կրկին կը յայտնէ թէ մենք արդարացած ենք միայն հաւատքով ։ Հռովմ. Գ. 27, 30 ։ Դ. 2—5, 11, 16, 24 ։ Ե. 1 ։ Ժ. 9, 10, 11 ։ Գաղ. Բ. 16, 17, 20 ։ Արդ արդարութիւնը ինչո՞ւ համար միայն հաւատքով է. անոր համար որ անիկայ «Շնորհքով է, Յիսուս Քրիստոսով եղած փրկութիւնովը»․ (Հռովմ. Գ. 24.) անոր համար որ անիկայ Քրիստոսի արդարու-

թիւնովն է, որ մեզի ձրի տրուած է, և հաւատքը միջոցն է՝ որով կընդունիմք ան Արդարութիւնը և կընդունիմք զանիկայ ։ Արդարանալը բոլորովին շնորհքով է, և ոչ անոր մէկ մասը՝ գործքով է, թէ չէ՝ պարծենալու տեղի կունենայինք ։ «Ուրեմն ո՞ւր մնաց պարծենալը, խափանեցաւ ։ Ո՞ր օրէնքէն, գործքերուն օրէնքէն մի, չէ՛ ։ հապա հաւատքի օրէնքէն ։ Ինչու որ կըսեպենք՝ որ մարդը հաւատքով կարդարանայ առանց օրէնքին գործքերուն» ։ Հռոմ. Գ. 27, 28 ։

«Մեզ արդարացընողը Քրիստոսի արիւնն է», բայց ուրիշ աւետարան կըլլայ ըսելը թէ՝

“Նաև մեր բարի գործքերը Քրիստոսի արդեանցը հետ միացընելով՝ այն արդարութիւնը մերը կընեմք” ։ “Ան գործքը առանց Քրիստոսի արդեանցը հետ միանալու ոչինչ են. և մինչև որ մկրտութեամբ մենք Քրիստոսի հետ չմիանանք նէ՝ մեր բարի գործքերն ալ Քրիստոսի գործոցը հետ չեն միանար” ։

Եւ ահա սասանկ աւետարան քարոզողին համար է որ «նզովեալ ըլլայ» կըսէ Պօղոս, թէ և երկինքէն իջած հրեշտակ մըն ալ ըլլայ նէ ան. (Գաղ. Ա. 8, 9 ։) վն զի ո՞ւր գրուած է սուրբ Գրքին մէջ, թէ մեր գործքերը Քրիստոսինին հետ միանալու են՝ որ մենք արդարանանք, և թէ անոնք Քրիստոսի արդեանցը հետ կըմիանան մեր մկրտուելովը ։ Ասանկ ըսելը՝ մեր բոլորովին շնորհքով արդա-

լանալը՝ Քրիստոսի արեամբը և արդարու֊
թեամբը՝ ուրանալ է, և մեր արդարանալը
ըստ մասին բուն մեր գործքերովը ըլլալ
հաստատել է. ոչ՝ կէս մը Քրիստոս, ու կէս
մըն ալ բուն մենք եմք մեր փրկիչը, և առանց
մեր փրկութեան փառքին կէսը մեզի կըվե֊
րաբերի: Բայց չէ՞ մեր ակար գործքերը՝
որոնց ամէնէն աղէկը մեղքով աւրուած է
և թողութեան կըկարօտի, մեր արդարա֊
նալուն օգնելու բան մը չեն կրնար ըլլալ:
Մենք կամ բոլորովին Քրիստոսով կար֊
դարանամք հաւատքով՝ կամ բնաւ չեմք ար֊
դարանար. Ճշմարիտ քրիստոնեան նախ կը
հաւատայ՝ ու կարդարանայ, ու ետքը բարե֊
գործութիւն կընէ, իբրև բնական պտուղ֊
ները հաւատոյ, և ան նորոգուած բնու֊
թեանը՝ որն որ վերստին ծնելութեան ա֊
տենը ստացաւ: Կըսարսափի ան՝ արդարա֊
նալու համար իր պիղծ բարեգործութիւնը
օրհնեալ փրկչին արդարութեանը հետ
միացընելու: Իր փրկուելուն բոլոր փառքը,
և միանգամայն բոլոր իր բարեգործութիւն֊
ները Քրիստոսով եղած Աստուծոյ անհուն
շնորհացը կուտայ: Ինքը գիտէ, թէ «Առանց
սրբութեան մէկը չկրնար տեսնել Տէրը:
Եբր. ժբ. 14: Գիտէ թէ առանց բարեգոր֊
ծութեանց, կամ առանց պատրաստ սրտի
մը զանոնք ընելու, փրկութիւն չկայ. բայց
անոնցմով արդարանալու մտածմունքէն կը
զարշի:

Վերստին ծնած ըլլալու մի միայն վկայութիւնը, սուրբ կեանք մը վարելն է ։ Փըրկուելու հաւատք ունենալուն ալ մի միայն վկայութիւնը ան է որ սիրտը ան հաւատքովը կըմաքրուի, (Գործ. ժե. 9) ու աւետարանական հնազանդութիւն կըհետևի ։ Ասոր համար՝ ինչպէս որ հաւատացեալներուն անանկ ալ ապաշխարողներուն փրկութիւն խոստացուած է, ինչու որ ապաշխարութիւնը կըզատնեմք միշտ հաւատոյ հետ միացած. և հաւատքով Քրիստոսի հետ կըմիաւորինք, դատապարտութենէ կազատինք, և յաւիտենական կենաց ժառանգորդ կըլլամք ։

Եւ այսպէս յայտնի կըտեսնեմք թէ ինչո՞ւ երբեմն Սուրբ Գիրքը աս եղանակով կըխօսի մկրտութեան վրայով, թ՞ «Դուք ամէնքդ որ Քրիստոսով մկրտուեցաք, Քրիստոսը վրանիդ հագաք»։ (Գաղ. գ. 27) առիկայ է պատճառը, որ մկրտութիւնը նշան՝ կնիք՝ և դաւանութիւն է հաւատոյ ։ Պօղոս բնաւ չուզէր հոստեղ թէ մկրտութիւնով իսկապէս Քրիստոս վրանին հագան, և Աստուծոյ զաւակները եղան, քանզի աս խօսքին ճիշդ առջի համարին մէջ կըսէր՝ «Ամէնքդ ալ Աստուծոյ որդիք էք՝ Յիսուս Քրիստոսի ՀԱՒԱՏՔՈՎԸ»։ (համար 26) բայց որովհետև Գաղատացւոց հաւատքին դաւանութիւնը իրենց մկրտութիւնն էր, անոր

համար կըսէ անոնց. «Դուք որ Քրիստո-սով մկրտուեցաք, Քրիստոսը վրանիդ հագաք»:

Ասոր պէս ուրիշ օրինակներ ալ կան. զոր՝ Հռովմայեցւոց. Զ գլուխ. 3 և 4 համար-ներուն մէջ Պօղոս կըսէ. «Չէ՞ք գիտեր, որ մենք որ Յիսուս Քրիստոսով մկրտուե-ցանք, անոր մահովը մկրտուեցանք: Անոր հետ թաղուեցանք մկրտութիւնով մահուան համար. որ ինչպէս Քրիստոս Հօրը փառ-քովը յարութիւն առաւ մեռելներէն, ա-նանկ մենք ալ կենաց նորոգութեան մէջ պը-տըտինք»: Անոնք որ մկրտուեցան՝ Ք.ի մա-հովը մկրտուեցան, և մկրտութիւնով մահ-ուան համար անոր հետ թաղուեցան, զի միացան Ք.ի հետ իր մահովը, որ կարենան ան մահուան բարութիւններուն ժառանգորդ ըլլալ. որ ինչպէս որ Քրիստոս յարութիւն առաւ մեռելներէն*, անանկ ալ անոնք կե-նաց նորոգութեան մէջ պտըտին: Բայց Պօ-ղոս՝ ըսկ մկրտութեա՞ն արարողութեամբը ոս ամէնը եղաւ կուզեր ըսել, թէ ան հաւատ-քովը՝ որուն նշանը և դաւանութիւնը մկըր-տութիւնն է. ինչը կիմացընէ մեզի իր միտ-քը, Կող. Բ. 12 համարին մէջ, ըսելով՝ «Թաղուելով անոր հետը մկրտութիւնով, որ անով ալ իր հետը յարութիւն առիք Աս-տուծոյ զօրութեանը հաւատալով»: Անոր որ ըսաւ Հռովմայեցւոց, նոյնը կըսէ Կողո-

տացուոց, Դուք թաղուեցաք ու յարութիւն առիք Քրիստոսի հետ մկրտութեամբ, բայց մի խորհիք թէ անիկայ լոկ մկրտութեան արարողութիւնովն էր, այլ Աստուծոյ զօրութեանը հաւատալովն էր՝ որուն նշանը և դաւանութիւնն է մկրտութիւնը . և ան ձեր դաւանութեամբը ու խոստումովը կապուած էք Քրիստոսին ըլլալու, դէպի մեղքը մեռնելու ինտոր որ Քրիստոս մեղքին համար մեռաւ, և կենաց նորոգութեան մէջ պըտըտելու ։ Նաև ուրիշ տեղ կըսէ անոնց «Թէ ազատ են մեղքէ», «մեղաց ծառայ չեն», հապա «արդարութեան ծառաներ» եղած են . (Հռովմ. Զ. 7, 17, 18, 22.) բայց որովհետև շատ մկրտուած մարդիկ, մեղաց ծառաներ են և ոչ արդարութեան, և ամէն կերպ չարութիւնը կըգործեն, ուրեմն Առաքեալին ըսած մկրտութիւնը՝ չէ թէ լոկ արարողութիւն մըն է ; այլ Քրիստոսի վրայ եղած ճշմարիտ և անկեղծ հաւատոյ դաւանութիւնը, և ճիշտ աս հաւատքն է անոր ըսածը՝ որ Քրիստոսի մահուանը հետ կըմիացունէ, և կառաջնորդէ կենաց սըրբութեան և փրկութեան ։

Գ. Վերջապէս նորոգութիւնը մկրտութեամբ չկրնար ըլլալ, վասն զի ամէն մըկըրտուողներէն (բաց ՚ի պզտիկ տղաքներէն որոնց համար ետքը պիտի խօսինք) կըպահանջուի որ նախ վերստին ծնանին, ու ետ֊

քը մկրտուելին․ քանզի հաւատքը հարկաւոր պայման է մկրտութեան․ ինչպէս որ կըսուի, «Ան որ կըհաւատայ ու կըմկրտուի»․ Մարկ․ ժզ․ 16։ Փիլիպպոսի և ներքինիին պատմութիւնը կըցուցընէ աս բանը․ «Երբոր իրենց ճամբան կերթային ջուրի մը քով եկան, ու ըսաւ ներքինին․ Ահա ջուր, ալ ի՞նչ բան զիս կարգիլէ մկրտուելէն․ և ան ըսաւ անոր․ Եթէ որ քու բոլոր սրտովդ կըհաւատաս նէ, կարելի է․ Անիկայ պատասխան տուաւ՝ և ըսաւ․ Կըհաւատամ՝ որ Յիսուս Քրիստոսը Աստուծոյ Որդին է»։ Գործ․ ը․ 36, 37։ Փիլիպպոս յայտնի ըսաւ ներքինիին թէ որ ճշմարիտ հաւատք չունի, հաւատք՚ի սրտէ, իրաւունք չունի մկրտուելու։ Ներքինին խոստովանեցաւ թէ ունի ան հաւատքը, ու ան ատենը Փիլիպպոս մկրըտեց զանիկայ։ Բայց ահա ան մարդը՝ որ ասանկ կըհաւատայ, Աստուծմէ ծնած է։ Ա Յովհ․ Ե․ 1։ Ուստի նոր ծնունդը մկրտութեամբ չէ, այլ պէտք է որ մկրտութենէն առաջ ըլլայ անիկայ։

Պետրոսի հարցումը Կոռնելիոսի ու անոր բարեկամներուն վրայով, նոյն բանը կը հաստատէ․ «Ալ ո՛վ կրնայ ջուրը արգիլել որ ասոնք չմկրտուին, որոնք Հոգին Սուրբ ալ ընդունեցին մեզի պէս»։ Ասոնք ընդուներ էին Սբ Հոգին, և վերստին ծնած էին Հոգիէն, ուստի և կրնային մկրտուիլ՝ իսկ

Թէ որ Սուրբ Հոգին ընդունած չըլլային, իրաւունք պիտի չունենային մկրտուելու ։ Գործ. Ժ. 47 ։ ԺԱ. 15, 16, 17 ։

Պօղոս առաքեալ՝ փիլիպեցի բանտապետը՝ Լիդիա՝ Սիմոն Մոգ՝ (Գործ. ԺԶ. 14, 15, 31—34 ։ Ը. 12, 13.) և ան ամէնը որոնց մըկըրտութիւնը յիշուած է, նախ հաւատացին, և իրենց հաւատալը խոստովանեցան, թէ նորէն ծնանիլը, ու ետքը մըկըրտուեցան ։

Եկեղեցւոյ հին ատեններէն՝ ինչոր որ կը պատմէ Տերտուղիանոս, որ երկրորդ դարուն ծաղկեցաւ, եկեղեցւոյ պաշտօնեան կը հարցունէր մկրտուելու նորընծային. «Կը հրաժարի՞ս Սատանայէն. և կըհաւատա՞ս Ք.Ի»։ Եւ նորընծան կըպատասխանէր, «Կըհրաժարիմ, կըհաւատամ»։ Տերտուղիանոս կըկոչէ ասիկայ՝ «Սբօնսիօնէմ Սալուտիս»,* ըսել՝ «Խոստումն փրկութեան». և կըսէ թէ՝ «Հոգին կընուիրուի Աստուծոյ չէ թէ լուացուելով, հապա պատասխան տալով»։ Յայտնի է որ ո՛չ մէկը կրնայ ճշմարտութեամբ խոստովանիլ. իր Սատանայէն հրաժարիլը և Քրիստոսի հաւատալը, եթէ ո՛չ ան՝ որ վերստին ծնեալ է. ուստի կերևնայ թէ քրիստոնէութեան առջի դարերուն կըպահանջուէր որ չափահաս անձ մը նախ վերստին ծնանէր ու ետքը մկրտուէր 'ի

*Sponsionem Salutis

նշան կամ՝ ի դաւանութիւն իր վերստին ծնանելուն, ոչ թէ կը մկրտուէր որ անով վերստին ծնունդը ստանայ։

ԳԼՈՒԽ. Ե.

Ա. Մկրտութիւնը կը մաքրէ՞ սկզբնական մեղքը։ Բ. Ի՞նչ է Մկրտութիւնը, և ինչո՞ւ կը մկրտենք։ Գ. Մկրտութիւնը ի՞նչ մեծ հարկաւոր է փրկութեան։

Ա. Մկրտութիւնը կը մաքրէ՞ սկզբնական մեղքը։

Անոնք՝ որ կը հաստատեն թէ Մկրտութիւնը վերստին ծնունդ՝ կամ անոր միջոցն է, կըսեն նաև, թէ՝ Մկրտութիւնն է մի միայն միջոց սկզբնական մեղաց մաքրուելուն։ Աս բանին վրայով կը գրէ մէկը,

"Հին օրէնքը արդարութիւն կը պատուիրէր, բայց չէր կրնար ընել տալ, քանզի սկզբնական մեղքը վերցընելու խորհուրդ մը չունէր":

Հիմա նայինք թէ առաքեալը ինչպէս բոլորովին տարբեր պատճառ մը կը դնէ հին օրէնքին տկարութեանը, քանզի կըսէ թէ ոչ եթէ օրէնքը ըստ ինքեան պակասութիւն մը ունէր այլ մարմնով տկար էր. (Տե՛ս Հռովմ. ը. 3.) ըսել կուզէ թէ մարդկային բնութիւնը ապականեալ էր, անոր համար հին օրէնքը որ արդարութիւն կը պատուիրէր,

չէր կրնար ընել տալ ։ Նմանապէս վերի
յիշուած նոյն տեղը առաքեալը կըցուցնէ
թէ՝ Նոր Օրէնքին աւելի զօրութիւնը չէ
թէ սկզբնական մեղքը վերցընող մկրտու-
թիւն մը ունենալէն է, հապա անկէց որ
«Ազատուած իր որդին խրկեց մեղանչական
մարմինի նմանութեամբ, ու մեղքի համար,
և դատապարտեց մեղքը ան մարմինին մէջ».
որ այսպէս՝ (իր զոհուելովը) մեզ ազատէ
օրէնքին դատապարտութենէն. և Հոգւոյն
Սրբոյ մեր մէջը գործողութիւնովը մեղքը
խափանէ, «որ օրէնքին արդարութիւնը
կատարուի մեր մէջը, որ մարմինի պէս չեր-
թանք՝ (խօսք մը չկայ մկրտութեան վրայ)
հապա հոգիին պէս» ։ Հռովմ. Ը. 4 ։ Ի-
րաւի բոլորովին տգէտ են ան մարդիկը Ա-
ւետարանին վրայով, որոնք կըկարծեն թէ
անոր զօրութիւնը իր արտաքին արարողու-
թիւններէն յառաջ կուգայ ։

Սուրբ Գիրքը տեղ մը չըսեր թէ մը-
կըրտութիւնը սկզբնական մեղքը կըվերցը-
նէ ։ Հռովմայեցւոց Է գլուխին, 3, 4 հա-
մարները անտարակոյս սա՛նկ չեն նշանա-
կեր. վասն զի նախ՝ առաքեալը չխօսիր
հոն սկզբնական մեղաց համար մասնաւո-
րապէս, այլ ընդհանրապէս մեղքի համար
է իր խօսքը, և բոլոր ան գլուխին մէջ
ներգործական մեղքին վրայով կըխօսի.
սկզբնական մեղքին համար բան մը չըսեր ։

Ու երկրորդ՝ առաջքեալին, ան խօսքին վրայ իր տուած մեկնութեանը նայելով, որն որ Կող. բ. 12. կըգտնեմք, յայտնի է որ մեղքին մաքրուիլը չէ թէ մկրտութիւ_նով է, հապա «Աստուծոյ զօրութեանը ան հաւատալովը», որուն դաւանութիւնը մկըր_տութիւնն է: Բայց Սկզբնական մեղքը ի՞նչ է. անիկայ ան մեղքը չէ՞ որ Աստու_ծոյ որոշած խորհրդաւոր, իմաստուն և սուրբ կարգադրութեամբը Ադամէն կիջ_նայ մեր վրայ. քանզի ինքը՝ չէ թէ մի_այն իրեն համար փորձուելու սահմանուած էր, այլ նաև բոլոր իր յաջորդներուն հա_մար ալ: Ադամոյ՝ իբրև առաջին մարդ և հայր բոլոր մարդկային սեռին, օրէնք մը տրուեցաւ, որուն որ ինքը իբրև գլուխ մարդոց՝ կամ պիտի հնազանդէր կամ պի_տի չհնազանդէր, ք թէ որ հնազանդէր՝ ա_մէնն ալ մաքուր բնութեամբ պիտի ծնա_նէին, և ստոյգ պիտի ըլլար որ անոնք ալ հնազանդ մնային: Բայց թէ որ չհնազան_դէր ու իյնար (ինչպէս որ եղաւ), իր ան_կումովը չէ թէ միայն ինքը, այլ նաև բո_լոր իրմէն ծնած զաւակներն ալ պիտի իյնային, ք անոնք հաղորդ պիտի ըլլային անոր դատապարտութեանը, և պիտի ան_կից ընդունէին բնութեան ան ապականու_թիւնը, որ ն որ իր իյնալովը ինքը ունե_ցաւ: Մենք իբրև Ադամին հետ մէկ կըհա_

մարուիմք · վասն զի անիկայ մեր գլուխը սեպուեցաւ, ու իր մեղացը պատճառաւը մենք ամէնքս ալ մեղաւոր եմք ։ Գիտեմք որ աս խորհրդաւոր բաները ճշմարիտ են · վասն զի Սուրբ Գիրքը կըսորվեցունէ զանոնք, ու նաև ամէն օր աչօք կըտեսնեմք որ Ադամէն իջած բոլոր մարդիկ շարունակ կը մեղանչեն, ու թէ մահ՝ և թէ մեղաց ուրիշ հետևանքները կըկրեն ։ Առաքեալը Հռովմ · Ե · գլխոյն մէջ, ասիկայ իբրև անժխտելի ճշմարտութիւն կըբռնէ, և անով բաղդատութիւն մը կընէ Ադամայ մեղանչելովը մեր դատապարտուելուն, ու Քրիստոսի արդարութեամբը արդարանալուն մէջ · (Համար 12, 18, 19) և կըցուցունէ թէ ինչպէս որ Ադամայ մեղքին պատճառաւը մենք ալ կըմեղանչեմք, անանկ ալ Քրիստոսի արդարութեան զօրութիւնովը ալ կըլլամք ։ Համար · 20—21 ։ Սկզբնական մեղքը ըսել է ան ամէն հետևանքները որ Ադամայ մեղքէն անմիջապէս և ուղղակի մեր վրայ կուգան · աս հետևանքները երկուք են, Դատապարտութ՜ի ու պատժապարտութիւն անոր մեղքին համար, և Ապականութիւն մեր բնութեանը՝ անոր մեղքին միջոցովը ։ Ադամայ զաւակները աշխարհ կուգան, չէ թէ անոր անկումէն առաջ՝ այլ անկէ ետքը ունեցած նոյն ապականեալ բնութիւնը ունենալով ։ Այսպէս յատուկ կըսուի՝ թէ

Ադամ ծնաւ Սէթը «իր պատկերին ու նըմանութեանը պէս» (Ծննդ. Ե. 3) ֆ չէ թէ Աստուծոյ նմանութեանը որն որ ինք ունէր իյնալէն առաջ , այլ ան նմանութեանը և պատկերին պէս , որ իյնալէն ետքը ունեցաւ :

Արդ՝ սկզբնական մեղքին առաջին հետեւանքը ֆ Ադամայ մեղքին համար դատապարտութիւնը կամ պատժապարտութիւնը կըվերցուի , Քրիստոսի արդարութեամբը և ոչ թէ մկրտութեամբ . և ան միջոցը՝ որով Քրիստոսի արդարութիւնը կըվերցունէ ան դատապարտութիւնը , չէ թէ մըկրտութիւնն է , հապա հաւատքը : «Դատապարտութիւն չկայ Քրիստոս Յիսուսով եղողներուն» : Հռոմ. Ը. 1 : «Ան որ կը հաւատայ անոր՝ (չէ թէ ան որ կըմկրտուի ,) չդատապարտուիր . և ան որ չհաւատար անոր , անիկայ արդէն դատապարտուած է . ինչու որ (խօսք չկայ չմկրտուելու վրայ ,) Աստուծոյ մէկ հատիկ ծնած Որդւոյն անուանին չհաւատաց»: Յովհ. Գ. 18 : Ան որ չհաւատար , թէ և մկրտուած ալ ըլլայ , տակաւին սկզբնական մեղաց դատապարտութենէն ազատ չէ : Բայց ան որ կըհաւատայ , թէ և չմկրտուած ըլլայ սկզբնական մեղքին դատապարտութենէն ազատ է :

Դարձեալ սկզբնական մեղաց երկրորդ մասն ալ՝ որ կըկայանայ Աստուծոյ պատկե

րէն զրկուելնուս և մեր բնութեան ապականութեանը վրայ, չմաքրուիր մկրտութեամբ այլ 'ի Հոգւոյն Սրբոյ վերստին ծնանելով ։ Երբոր վրանիս կըհագնինք «նոր մարդը գիտութիւնով նորոգուած՝ իր Ստեղծողին պատկերին պէս”, (Կող. Գ. 9, 10.) ան ատենը սկզբնական մեղաց աս մասը կըմաքրուի ։ Նաև որովհետև վերստին ծնունդը մըկըրտութեամբ չէ, ինչպէս որ տեսանք թէ չըլլար, վասն որոյ սկզբնական մեղաց աս մասը մկրտութեամբ չերթար ։ Ոմանք կըսեն թէ՝

“Մկրտութիւնով սկզբնական մեղքէն ազատելով՝ մեղաց ծառայութենէ ալ կազատին, շնորհաց տակ կըմտնեն. որ անանկ շնորհք մըն է որ թէպէտ մեղքէ փախչիլը մարդուս դիւրին կընէ, բայց ազատ անձնիշխանութիւնը չվերցըներ. և ով որ անկեց ետքը մեղք գործէ նէ՝ ազատութեան վիճակէն ինքզինքը կամաւ ծառայութեան մէջ ձգած կըլլայ”։

Բայց ի՞նչպէս կընամք ըսել, թէ անոնք մկրտութիւնով մեղաց ծառայութենէ կազատին, որոնք տակաւին մեղաց ծառայութեան մէջ են ։ Ի՞նչ վկայութիւն ունիմք՝ թէ մկրտութիւնը Սկզբնական մեղքը մաքրելով՝ մեղքէ փախչիլն ալ կը դիւրացընէ, քանզի մկրտուած մարդիկ չմկրտուած մարդոցմէ աւելի չեն փախչիր մեղքէ ։ Թէ որ “Մկրտութիւնը Սկըզբնական մեղացը դէմ դեղ գրուած է”, յայտնի

է թէ անիկայ անանկ «դեղ» մըն է, որ զօրութիւն չունի. քանզի կը տեսնեմք որ ամենեւին մեղքի հիւանդութեան բժշկութիւթիւնը չկատարեր։ Ուրեմն ընաւ մէկ վըկայութիւն մը չունիմք թէ մկրտութիւնը սկզբնական մեղքը կը մաքրէ։ Սուրբ Գիրքը տաանկ վարդապետութիւն չսորվեցուներ, մանաւանդ թէ աս վարդապետութիւնը հակառակ է Սուրբ Գիրքին, և հակառակ նաև մեր ամէն օրուան փորձառութեանը որ կընեմք հազարաւոր մկրտեալ անձանց վրայ։

Բայց թէ որ մկրտութիւնը ոչ վերստին ծնունդ կը պատճառէ և ոչ սկզբնական մեղքը կը վերցունէ, ուրեմն

Բ. Ի՞նչ է մկրտութիւնը, և ինչո՞ւ կը մկրտեմք։

Կը պատասխանեմ.

1. Մկրտութիւնը Քրիստոսի հնազանդ գտնուելու գործողութիւն մըն է. մենք կը մկրտեմք՝ վասն զի Ինքը այսպէս հրամայեր է մեզի։ Մատթ. իը. 19։

2. Մկրտութիւնը ան գործողութիւնն է՝ որով Քրիստոսի երեւելի կամ անուանեալ եկեղեցիէն դուրս եղողները անոր մէջ կը մտնեն։

3. Մկրտութիւնը գործողութիւն մըն է, որով երբոր մկրտուողը չափահաս է, Քրիստոսի վրայ իր ունեցած հաւատքը կը

դաւանի մարդոց առջեւը. Ինչպէս որ գրուած է «Մենք սրտանց ընդունելով անոր խօսքերը՝ մկրտուեցան»։ (Գործ. բ. 41.) և այսպէս վկայութիւն դրին ուրիշներուն թէ հաւատոյ ան նոր կանոնը ընդունեցին, զի Քրիստոսի աշակերտները եղան։ Եւ դարձեալ՝ «Գնացէք ասկէ ետեւ բոլոր հեթանոսները աշակերտեցէք՝ մկրտեցէք անոնք» կ՚ըսէ, զի՝ նախ անոնք ինծի աշակերտներ ըրէք, և ետքը մկրտեցէք որ անով իմ աշակերտս ըլլալնին դաւանին։ Այսպէս կընեն շատ անգամ նոր հաստատուած ընկերութիւնները. յատուկ գործողութիւն մը կունենան՝ որով իրենց նոր անդամը կընդունին, որով կըհրատարակուի թէ անիկայ ընկերութեան օրէնքներուն տակը կըմտնէ, և անոր արտօնութիւնները վայելելու իրաւունքը ունի։ Հիմա կրնայ ըսուիլ թէ Քրիստոս երկու տարբեր ընկերութիւն ունի աս աշխարհիս մէջը հաստատուած. առաջինը՝ իր ճշմարիտ, ընդհանուր և աներեւոյթ եկեղեցին է, որ կըբաղկանայ բոլոր անոնցմէ՝ (որ և իցէ ազգէ որ ըլլան) որոնք ճշմարտապէս կըհաւատան Քրիստոսի, և այսպէս իրենց հաւատքովը անոր մարմնոյն անդամները կըլլան։ Իսկ երկրորդն է ան երեւելի կամ անուանեալ եկեղեցին՝ (որ կըպարունակէ զանազան ազգաց եկեղեցիները) որուն անդամները բոլոր ա-

նանք են որ կըսեն կամ կըդաւանին թէ Քրիստոսի կըհաւատան եւ իր մարմնոյն անդամներն են ։ Նոյնպէս ալ երկու տարբեր գործողութիւններ կան , որով կըմտնեն մարդիկ այս երկու ընկերութեանց մէջ ։ Աներեւոյթ եկեղեցիին մէջ կըմտնեն մարդիկ՝ վերստին ծննդեամբ · բայց երեւելի կամ անուանեալ եկեղեցիին մէջ՝ մկրտութիւնով , որ սահմանուած է այս բանին համար ։

Բայց չէ թէ Քրիստոս բոլորովին նորէն հնարեց մկրտութիւնը , քանզի Յովհաննէս ալ կըմատակարարէր այս արարողութիւնը ’ի նշան ժողովրդոց խոստովանութեանը , իրենց ապաշխարող ըլլալուն , եւ Մեսիային գալստեանը պատրաստուելուն ։ Նմանապէս Հրէաները հին ատենէ ’ի վեր հեթանոսութենէ դարձողներուն կըմատակարարէին մկրտութիւնը ։ Բաբիլոնեան ըսուած Թալմուտին մէջ (երկրորդ դարուն վերջերը գրուած) ասանկ կըկարդացուի · « Նորահաւատները չեն կրնար ընդունուիլ՝ եթէ ոչ թլփատութեամբ , մկրտութեամբ եւ արիւն ցանելով . . . հրէութիւնը ընդունած չէ մէկը՝ մինչեւ որ չթլփատուի եւ չմկրտուի ։ Քանզի թէ որ չմկրտուի , անիկայ տակաւին հեթանոս մին է » ։ Երուսաղէմեան Թալմուտ ըսուածն ալ նոյն վկայութիւնը կուտայ ։ Արդ առնենքն

հաւատացուելու բան չէ թէ Հրէաները՝ որ այնքան կատէին քրիստոնէութիւնը , Քրիստոնեաներէն առած ըլլան այս արարողութիւնը ։ Մանաւանդ իրենց Առաքելներն ալ կը հաստատեն՝ թէ մկրտութիւնը Մովսէսին ժամանակէն ի վար իրենց ։ Նաեւ Կիպրիանոս՝ երրորդ դարուն հայրերէն մէկը , կը վկայէ թէ Քրիստոսէն առաջ Հրէաները «Օրէնքի և Մովսէսի մկրտութիւնը» ունէին ։ (Նամակ Կիպր․ 73։) Վերջապէս Քրիստոսի գալէն առաջ , Հրէից մկրտութիւն ունենալը իբրեւ արարողութիւն նոր կրօնք մը դաւանելու՝ յայտնի կ'երեւայ նաեւ Յովհաննէսին եղած այս հարցմունքէն . «Հապա ինչու մկրտութիւն կ'ընես , թէ որ դուն Քրիստոսը չես . ու ո՛չ Եղիան , և ո՛չ մարգարէն»։ (Յովհ. Ա. 25։ Չէին հարցուներ . թէ «Ի՞նչ նոր արարողութիւն է աս», այլ թէ «Ինչու դուն կը մատակարարես անիկայ» . գ՝ թէ որ դուն Քրիստոսը չես , ու ո՛չ Եղիան , և ոչ մարգարէն որ մեր մէջը նոր կանոն մը հաստատես , ուրեմն ինչու կը գործածես այս արարողութիւնը , որն որ միշտ հաւատոյ նոր կանոնի մը ընդունելութեան նշան է ։

Արդ՝ Քրիստոնէութիւնը նոր սկզբունքներ մանաւանդ Քրիստոսի վրայ հաւատք կը հաստատէր , ինչպէս որ ըսուած է . «Օրէնքը Մովսէսին ձեռքովը տրուեցաւ , բայց

շնորհքը ու ճշմարտութիւնը Յիսուս Քրիստոսի ձեռքովն եղան»․ (Յովհ․ ա․ 17․) և դարձեալ․ «Եթէ որ քու բոլոր սրտովդ կը հաւատաս նէ կարելի է որ մկրտուիս»։ Գործ․ ը․ 37։ Արդէն ինչպէս որ Յովհաննու և Հրէից մկրտութիւնը նոր հաւատք մը ընդունած ըլլալը խոստովանելու արարողութիւն մըն էր, սանկ է նաև քրիստոնէից մկրտութիւնը։ Ճշմարիտ է որ՝ թէ բերանով և թէ ուրիշ զանազան կերպերով կրնամք Քրիստոսի վրայ ունեցած հաւատքնիս խոստովանիլ, բայց մկրտութիւնը յատուկ ան գործողութիւնն է՝ որով աս հաւատքը խոստովանելով կընդունիմք Քրիստոսի երևելի կամ անտեսանելի եկեղեցւոյն մէջ։

4․ Մկրտութիւնը Հոգւոյն Սրբոյ նորոգելու գործին մէկ գեղեցիկ խորհրդական նշանն է․ վասն զի Հոգիին գործն է նորոգել սիրտը և մաքրել մեղքէ․ իսկ ջուրը սրբելու յատուկ և գլխաւոր միջոցն է, և մաքրութեան մեծ նշանակը սեպուած է ամէն ատեն և ամէն տեղ։ Զոր օրինակ Հրէաները իրենց նուիրական անօթները շատ անգամ ջրով կը մաքրէին․ (Ղևտ․ զ․ 27, 28․) Նմանապէս քահանաները Աստուծոյ պաշտօնին մէջ մտնելէն առաջ պէտք էր որ իրենց մարմինները լուային ջրով, ի նշան ան հոգևոր մաքրութեանը՝ որն որ կը վայլէր Աստուծոյ մօտեցողներուն։ Ելք․ Լ․

20 ։ Նաև ծիսական աղտեղութիւնները կը
մաքրուէին ջրով լուացուելով ։ Թւոց. ԺԹ.
15, 16 ։ Նորահաւատն ալ կըմկրտէին՝ ան
միջոցով որ անոր հեթանոսական ամէն աղ-
տեղութիւններուն մաքրուիլը ցուցնեն ։
Արդ՝ ինչպէս որ ջուրը մարմինը կըմաքրէ ,
ասանկ ալ Սուրբ Հոգին սիրտը կըմաքրէ ։
Աւստի ջուրը կըգործածուի , Սուրբ Գրոց
մէջ՝ Հոգւոյն Սրբոյ իբրև մէկ օրինակը
կամ նշանակը , զոր Քրիստոս ըսաւ . «Ան
որ ինծի կըհաւատայ՝ ինչպէս որ գիրքերը
կըսեն , Անոր փորէն կենդանութիւն տուող
ջուրերու գետեր պիտի բղխեն ։ Ասիկայ
Հոգիին համար կըզրուցեր , որ պիտի ըն-
դունէին անոնք որ իրեն հաւատային . վասն
զի Հոգին Սուրբ տրուած չէր տակաւին ,
ինչու որ Յիսուս դեռ փառաւորուած չէր"։
Յովհ. Է. 38, 39 ։ Նաև կըսէ Աստուած Ե-
սայի մարգարէին բերանովը «Ինչու որ ծա-
րաւին վրայ ջուրեր և չորացեալ երկրի
վրայ հեղեղներ պիտի քալեցունեմ ։ Քու
ցեղիդ վրայ Հոգիս և որդւոցդ վրայ օրհ-
նութիւնս պիտի թափեմ"։ Եսայ. ԽԴ. 3 ։
Հոս տեղ ջուրեր քալեցունել և Հոգին
թափելը յայտնի է որ նոյն բանը կընշա-
նակեն ։ Այսպէս է նաև Եզեկ. ԼԶ. 25—27 .
«Ու ձեր վրայ մաքուր ջուրեր պիտի ցա-
նեմ , ու պիտի մաքուր ըլլաք . . . . . Ու իմ
Հոգիս ձեր մէջը պիտի դնեմ , և պիտի ը-

նամ. որ իմ օրէնքներուս մէջը քալէք» ։ Հոս ալ «ջրով մաքրելը» կը նշանակէ Հոգւոյն ձեռքով սրբուիլը ։ Նաև Պետրոս առաքեալ մկրտութեան վրայ խօսելով կըսէ թէ, «Նիկայ կապրեցունէ մեզ՝ չէ թէ մարմնին աղտը մէկ դի ընելով» (որ ջուրը անկից զատ բան մը չկրնար ընել) «Հապա բարի խղճմտանքին վկայութիւնը առ Աստուած» , (որ ջուրով մաքրուիլը աւիկայ կը նշանակէ , և աւիկայ է հարկաւորը) «Յիսուս Քրիստոսի յարութիւնովը»։ (Ա Պետ. Գ. 21) ըսել կուզէ որ միայն ան մարդը կը փրկուի՝ որ իր ներսը ստացեր է ան մաքրութիւնը՝ որուն արտաքին կնիքը կամ նշանակը մկրտութիւնն է ։ Նմանապէս Պօղոս կըսէ թէ , «Բայց լուացուեցաք» , բայց սրբուեցաք» ևայլն ։ Ա Կորնթ. Զ. 11, «Այրիկ մարդիկ՝ սիրեցէք ձեր կնիկները · ինչպէս որ Քրիստոս սիրեց եկեղեցին , ու իր անձը մատնեց անոր համար · որ անիկայ սուրբ ընէ աւազանին մաքրութեամբ՝ խօսքով»։ Եփես. Ե. 25, 26 ։ Նկատէ հիմա որ աս տեղս աւազանին մաքրութիւնը յիշելով՝ կըսէ թէ խօսքով է , այսինքն Աստուծոյ խօսքին միջոցովն է մաքրութիւնը , չէ թէ մկրտութեամբ ։ Նոյնպէս Պետրոս կըսէ · «Ապաշխարեցէք՝ ու ձեզմէ ամէն մէկերնիդ թող մկրտուի Տէր Յիսուս Քրիստոսի անունովը՝ մեղաց թողու-

թեան համար»։ ԽՋ․ (Գործ․ Բ․ 38․) այսինքն՝
Ապաշխարեցէք՝ ու հաւատացէք, և մկըր֊
տուեցէք՝ 'ի նշան և 'ի վկայութիւն ձեր ա֊
պաշխարած ըլլալուն և հաւատքին կամ
ձեր վերստին ծնած ըլլալուն, և ձեր մեղ֊
քերը պիտի թողուին ձեզի։ Սակայն առա֊
քելոց գործքերուն երրորդ գլուխ տասնու֊
ինը համարէն յայտնի է որ Պետրոս առաք֊
եալ վերի խօսքին մէջ՝ ապաշխարութիւնը
գլխաւոր բան կըսեպէ, չէ թէ մկրտու֊
թիւնը․ ինչու որ ամենևին չյիշելով մկըր֊
տութիւնը՝ միայն կըսէ․ «Զղջացէք ու
դարձի եկէք, որ մեղքերնիդ ջնջուի»։
Դարձեալ աստուածավախ Անանիան ա֊
սանկ ըսաւ Սօղոսին․ «Եւ հիմա աւ ի՞նչ
կուշանաս, ելիր մկրտուէ՝ ու մեղքերդ
լուա անոր անունին կանչելով»․ (Գործ․ ԻԲ․
16․) Տ ելիր, ու մկրտուելովդ քու հաւատ֊
քըդ հրապարակաւ խոստովանէ, ու խոր֊
հրրդաբար նշանով և օրինակով քու մեղ֊
քերուդ լուացումը ցուցուր, որոնք Հոգ֊
ւով Սրբով կըմաքրուին, ինտոր որ մարմ֊
նոյդ անմաքրութիւնները ջրով։

Աս կերպ խօսուածքը բնական ոճ մը ունի
և դիւրաւ կըհասկըցուի, քանզի ամէն ազգի
մէջ «մեղքէ սրբուիլ» կամ «բարոյական
աղտեղութենէ մաքրուիլ» ըսելով՝ չիմաց֊
ուիր ջուրով եղած լուացումը, այլ այնպէս
կըսուի, ինչու որ ջուրն է գլխաւոր տար֊

րը ու նշանակ մաքրութեան ։ Եւ այսպէս ան բառածքը «Նորէն ծնանելու աւազանին ձեռքովը» (Տիտ. գ.5) կարելի է որ մ-կրտութեան բնաւ չվերաբերիր , բայց միայն կընշանակէ «նորէն ծնանելու մաքրութիւնը»։ Այսպէս նաև Յովհաննու ան խօսքը «Թէ որ մէկ մարդ մը ջուրէն ու Հոգիէն չծնանի», (Յովհ. գ.5.) զուցէ մկրտութեան չվերաբերիր , միայն թէ Եսայեայ բառերին պէս հասկըցուելու է , «Ծարաւին վրայ ջուրեր և չոր երկրի վրայ հեղեղներ պիտի թափեցունեմ. իմ հոգիս պիտի թափեմ» եւլն. ուր տեղ ջուրեր թափեցունելը ու Հոգին թափելը որոշակի նոյնը կընշանակեն. վասն զի մէկը միւսին օրինակն է . անանկ որ Յովհաննու ան խօսքը կրնայ իմացուիլ այսպէս «Թէ որ Հոգիէն չծնանիք , որ կըմաքրէ հոգին, ինտոր որ ջուրը մարմինը կըմաքրէ» եւլն ։ Աս մտօք առնուելով աս խօսքը՝ համեմատ պիտի գայ Մատթէոսի գ գլխոյն 11 համարին մէջը բառածին . «Անիկայ ձեզ պիտի մկրտէ Հոգւով Սրբով ու կրակով». Վասն զի հոս ալ այլաբանօրէն է խօսքը , որովհետև կրակն ալ ջուրին պէս մաքրողական զօրութիւնը ունի ։

Վերը խօսածնիս մկրտութեան ճշմարիտ բնութեանը և նշանակութեանը ուղիղ բացատրութիւն մը ըլլալը յայտնի պիտի ըլլայ ամէն Սուրբ Գիրքերը անկեղծութեամբ

և ուշադրութեամբ քննողներուն ․ բայց սակայն հակառակութեամբ ըսած են ոմանք թէ մկրտութիւնը չկրնար նշան մը սեպուիլ Թլփատութեան պէս, վասն զի «մնայուն զգալի նշան մը» չէ, ինչպէս որ թլփատութիւնը է ․ բայց ասիկայ տղայական խօսք մըն է, վասն զի ի՛նչ է Նշան ըսուածը, և թէ ոչ՝ ան բանը որ ուրիշի մը տեղ դրուած է, կամ թէ ան ուրիշ բանը կըներկայացունէ և կընշանակէ ։ Հարկ չէ թէ նշանը զգալի կամ մնայուն բան մը ըլլայ ․ մանաւանդ թէ հարկ չէ որ սա երկու յատկութիւնները մէկ տեղ ունենայ, որ իր նշան ըլլալը յայտնի ըլլայ ։ Օրինակ՝ ես կայնած տեղէս վար կիյնամ, որ նշան մըն է իմ տկար ըլլալուս ․ իյնալս թէպէտ զգալի բան մըն էր, բայց չէ թէ մնայուն ։ Դարձեալ՝ գիտեմք որ մահէն կեանքի փոխուեցանք, ինչու որ եղբայրները կըսիրեմք ․ (Յօհ․ Գ․ 14 ․) ուստի սէրը նշան մը, ցոյց մը և վկայութիւն մըն է մահէն կեանքի փոխուած ըլլալու, որ ասիկայ մնայուն նշան մըն է, բայց չէ թէ զգալի ։ Նմանապէս կըկարդանք «Եւ երկիրը բերանը բանալով զանոնք և Կորխը կըլլեց, երբոր ան բազմութիւնը մեռաւ, ու երբ որ կրակը երկու հարիւր յիսուն անձը սպառեց, որոնք նշան եղան»։ Թուոց իզ․ 10։ Ահա ասոնք՝ Աստուծոյ բարկութեանը նշան մը եղան, որ երկիրը զիրենք կըլլեց և հու-

րը այրեց․ «Բայց զգալի՞ Միայնութիւն» նշան մը եղան, կամ թէ անանկ նշան մը որ «կրնայ կրկնուիլ»։ «Պատասխանեաւ՝ «Ան ըսաւ անոր, անշուշտ ես քու հետդ կըլլամ, և քեզի ես խրկած ըլլալուս նշան աս ըլլայ։ Երբոր հանես ժողովուրդը Եգիպտոսէն, աս լեռանը վրայ զԱստուած պիտի պաշտէք»։ Ելից. Գ. 12։ Հոս աս նշանը «Միայնութիւն, զգալի, կամ թէ կրկնական» բան մըն էր։ «Այս աս ըլլայ քեզի նշան՝ ոչն որ քու երկու որդւոցդ Ոփնիի և Փենեհեսի վրայ պիտի գայ, որ երկուքն ալ մէկ օր պիտի մեռնին»։ Ա Թագ. Բ. 34։ Միայն նշան մըն էր ասիկայ՝ աս երկու եղբարց հօրը․ կամ թէ կրնար կրկնուիլ աս նշանը իրենց հօրը Հեղիին։

Ոմանք կըսեն թէ՝

«Մկրտութիւնը թէպէտ զգալի բան մըն է, բայց ի՞նչպէս նշան կրնայ ըլլալ որ մարդ չտեսնէր՝ մկրտուած ատենը հոն ներկայ գտնուողներէն զատ»․

Բայց կըսեն նաև թէ՝

«Քրիստոնէութիւնը ճանչնալու մէկ նշան մը կայ երեսին խաչակնքելը»։

Ուրեմն մենք ալ կըհարցունենք թէ ի՞նչպէս կրնայ «երեսը խաչակնքելը» նշան մը ըլլալ անոնց՝ որոնք ներկայ չեն գտնուիր անիկայ տեսնելու, կամ կոյրերուն՝ որոնք բնաւ չեն կրնար տեսնել։ Ուստի աս կանոնին նայելով՝ Հեղիին երկու որդւոցը մահը նշան չէր իրեն, ինչու որ ինքը հոն չէր

որ անիկայ տեսնէր ։ Բայց Ճշմարտիւ՝ Հե-
ղեղին դէմ Աստուածային բարկութեան նշան
մըն էր ան ․ և իր հոն ներկայ գտնուիլը կամ
չգտնուիլը մի և նոյն բան էր ։ Այսպէս Ջրով
մկրտելը նշան կամ օրինակ մըն է հոգիին
մաքրուելուն և վերստին ծնանելուն , ան-
նեւին փոյթ մը չըլլալով թէ ով կըտեսնայ
անիկայ կամ չտեսնար ։

Մկրտութիւնը՝ իբրև խորհուրդ աւե-
տարանական , ներքին հոգևոր շնորհաց մէկ
յայտնի նշանն է ։ Սուրբն Օգոստինոս կըսէ
թէ խորհուրդը սրբազան «Նշան մըն» է ․
և «Քրիստոնէական վարդապետութիւն»
կոչուած գրքի մը հեղինակն ալ , (տպեալ ՚ի
Կոստանդնուպօլիս ,1843,) կըսէ թէ Աստուած
զանազան միջոցներով շնորհք կուտայ իր
ժողովուրդին , և «Այս շնորհքներս տալու
արտաքին Նշաններուն խորհուրդ կըսեմք»։
Աստի որովհետև մկրտութիւնը յայտնա-
պէս ան նշաններուն մէկը պիտի ըլլայ , վը
որոյ յիշեալ հեղինակն ալ կըվկայէ , թէ
մկրտութիւնը կրնայ նշան սեպուիլ ։

Մկրտութիւնը կրկնուելու չէ , վասն զի
Սուրբ Գիրքէն հրաման կամ օրինակ մը չու-
նիմք մէկ անգամէն աւելի մկրտելու ․ քան-
զի առաջին դաւանութիւնը՝ որուն համար
մկրտութիւնը տրուած է , միայն մէկ ան-
գամ կըլլայ ․ որովհետև երբ որ մկրտուած
մէկը մեղաց մէջ ելնալով կըբանադրուի

եկեղեցիէն, ու ետքը զղջալով նորէն կընդունուի, չէ թէ հեթանոսութենէ նոր դարձած համարելու է զանիկայ, բայց միայն իբրև եկեղեցիին մոլորեալ ու դարձի եկած մէկ անդամը. և ասոր համար իր մկրտութիւնը չկրկնուիր։

5. Մկրտութիւնը նաև կնիք մըն է «հաւատոյ արդարութեան». կնիք մըն է ան՝ որն որ Քրիստոս բուն իր իշխանութեամբը կուտայ անոնց որ զինքը կընդունին. և աս կնիքը՝ յայտնի հաստատութիւն մըն է հաւատացեալին իր հաւատքովը արդարացած ու փրկուած ըլլալուն, և ան ուխտին որ Աստուած կըհաստատէ հաւատացեալին հետ. բայց մենք ասոր վրայ ուրիշ տեղ երկարօրէն պիտի խօսինք։

Հիմայ պէտք է քննել ան խնդիրը, թէ

Գ. Մկրտութիւնը ի՞նչ մտօք հարկաւոր է փրկութեան։

Արդէն բաւական հաստատուեցաւ առջի երեսներուն մէջ թէ մկրտութիւնը փրկութեան հարկաւոր չէ, ինչպէս որ Քրիստոսի վրայ հաւատքը և Սուրբ Հոգիէն վերստին ծնանիլը հարկաւոր են։ Եւ յիրաւի ամէնքը ընդունած են թէ կարելի բան է որ մէկը մկրտուելէն ետքն ալ չփրկուի. մանաւանդ թէ կըխոստովանին որ հազարաւոր մկըրտ-

տուած մարդիկ մեղքը կըմեռնին. ու յաւիտ_
եան կըկորսուին. բայց ասոր հակառակ՝ ով
որ ճշմարտապէս կըհաւատայ անշուշտ պիտի
փրկուի ։ Մկրտութիւնը հարկաւոր չէ ան
ձողքը Թէ սկզբնական մեղքը կըվերցունէ
կամ նորէն ծնանելու պաշտօնը կըկատարէ,
վասն զի չկրնար ընել աս բաները։ Նորածին
տղաքը որ երախայութեան մէջ կըմեռնին,
պէտք է որ սկզբնական մեղքէ ազատին ու
Սուրբ Հոգիէն վերստին ծնանին ; ապա Թէ
ոչ չեն կրնար երկինքը մտնել . բայց աս_
տանք Թէ աս երկու գործողութիւններուն ոչ
մէկն ալ Մկրտութենէն յառաջ կրնայ կամ
անկէց կախում ունի . ուստի իրենց փրկու_
Թեան հարկաւոր պայմանը Մկրտութիւնը
չէ ։ Սակայն կըկործանուի որ Քրիստոս մանր
տղաքներ բերուեցան անգամ մը Յիսուսի,
իր գիրկը առաւ զանոնք՝ օրհնեց ու ըսաւ .
« Աստուծոյ Թագաւորութիւնը անանկնե_
րուն է» . (Ղուկ. ժը. 16.) ասանկ շատ ու_
րիշ վկայութիւններ ալ կան՝ որոնցմէ
պատճառ ունիմք հաւատալու, Թէ ներգոր_
ծական մեղք չգործած երախայութեան մէջ
մեռնող տղաքները՝ սկզբնական մեղաց
դատապարտութենէն ազատ կըլլան Քրիս_
տոսի արդարութիւնովը , և Թէ Հոգին
Սուրբ զանոնք կըպատրաստէ երկինքը ըն_
դունելու ։ Բայց անոնք որ բաւական
մեծցած են հաւատք ունենալու , պէտք է որ

հաւատան, եթէ ոչ բնաւ չեն կրնար փըրկուիլ. պէտք է որ Սուրբ Հոգիէն ծնանին, եթէ ոչ բնաւ չեն կրնար Աստուծոյ Թագաւորութիւնը մտնել։ Պէտք է նաև որ մըկրտուին, թէ որ շատ դժուար արգելք մը չունենան. քանզի ան անձը որ մկրտութեան հեղինակութիւնը հասկընալով չուզեր մըկրտուիլ, բնաւ պիտի չփրկէ. Քրիստոսի ոչ երկրաւոր և ոչ երկնաւոր Թագաւորութեանը մէջ, վասն զի ան որ չուզեր Քըրիստոսի զինուորեալ եկեղեցիին անդամ ըլլալ, անշուշտ անոր յաղթանակեան եկեղեցիին անդամ ըլլալէն ալ պիտի զրկուի, ապստամբ մեղաւորի մը պէս որ հաւատք չունի և նորոգուած չէ։

Բայց թէ որ մէկը անանկ պարագայի մը մէջ գտնուի որ չկրնայ մկրտուիլ, մկըրտուելէն առաջ մեռնիլը իր փրկութիւնը չարգիլեր։ Մեծ սխալ է ան փրկարար Ջուր” խօսքը, վասն զի Աւետարանները փրկողը չէ թէ ջուրն է, այլ Քրիստոս։ “Հաւատա՛ Տէր Յիսուս Քրիստոսի”, ու թէ մկրտուած ըլլաս և թէ չէ՛, “պիտի փրկուիս”. բայց “Ա՛ն որ չհաւատար”, թէ մկրտուած ըլլայ և թէ չէ՛, “պիտի դատապարտուի”։ Տէրն մեր ըսաւ թէ՝ “Ա՛ն որ հաւատայ ու մըկրտուի՝ պիտի փրկուի, և ան որ չհաւատար՝ պիտի դատապարտուի”. (Մարկ. ԺԶ. 16.) բայց չըսաւ՝ թէ Ա՛ն որ չմկրտուի

պիտի դատապարտուի։ Ներկայ հաստատուն վիճակութիւն մըն է որ մկրտութիւնը փրկութեան հարկաւոր պայմաններէն մէկը չէ։

Քրիստոս՝ Նիկոդեմոսի հետ խօսակցութեանը մէջ միայն անգամ մը կը յիշէ ջուրէն ծնանիլը, բայց հոգիէն ծնանիլը երեք անգամ, ցուցնելով թէ իր միտքին մէջը չէ թէ առաջինը՝ այլ վերջինն է մեծ ու հարկաւոր պայմանը։ «Քրիստոս Յիսուսով ոչ թլփատութիւնը բան մըն է, ոչ ալ անթլփատութիւնը. հապա (չյիշեր մկրտութիւնը) նոր ստեղծուած ըլլալն է բանը»։ Գաղ. Զ. 15։ Նոյնպէս մենք ալ կրնանք ըսել՝ ոչ է թէ մկրտութիւնը բան մըն է, հապա նոր ստեղծուած ըլլալը, հոգիէն վերստին ծնանիլը։ Ներկայ ըսել չէ, թէ «մկրտութիւն եղեր չէ եղեր՝ հոգ չէ», բանին շատ հոգ է. մկրտութիւնը Քրիստոնէական կանոնին մէջ հարկաւոր սահմանադրութիւնն է. չեմք կրնար զանիկայ զանց ընել և անտես սերպուիլ, բայց թող հասկցուի թէ փրկութիւնը անով չէ. ուրիշ է փրկութեան հարկաւոր պայմանը։

ԳԼՈՒԽ Ժ.

Ինչո՞ւ համար տղայքը կըմկըմտենք ։

Թէ որ մկրտութիւնը տղայոց փրկութեան հարկաւոր չէ, ու նաև թէ որ անիկայ նշան կամ օրինակ մըն է վերստին ծնընդեան ; և Քրիստոսի վրայ եղած հաւատոյ դաւանութեան գրաւծողութիւնը ; ուրեմն ինչո՞ւ համար տղայքը կըմկըմտենք՝ որոնք ոչ հաւատք ունին, ոչ վերստին ծնած են, և ոչ ալ կրնան դաւանութիւն ընել ։

Այսպատասխանենք թէ՝ որովհետև մկրտութիւնը Թլփատութեան տեղը դրուած է, ուստի հաւատացեալ ծնողքները հիմայ ալ նոյն իրաւունքը ունին, մանաւանդ թէ նոյն պարտաւորութեանն ալ տակն են իրենց զաւակները մկրտելու, ինչպէս որ Քրիստոսի գալէն առաջ եղող հաւատացեալ ծնողքները ունէին իրաւունք, մանաւանդ թէ պարտաւորած ալ էին իրենց զաւակները թլփատելու ։

Անիկայ խիստ երևելի ու ընդարձակ նիւթ մըն է, և զանիկայ հաստատող շատ վկայութիւններ կան. մենք հոս տեղ անոնցմէ միայն մէկ քանիները յառաջ կըբերենք, քանզի թէ որ ամէնը յառաջ բերելու ըլլամք նէ շատ պիտի երկարի մեր փոքրիկ ճառը ։

Ուստի մկրտուԹիւնը ԹլփատուԹիւնք տեղ փոխադրուելը, և Քրիստոնեայ ծնողաց իրենց զաւակները մկրտելու համար ունեցած իրաւունքը և պարտաւորուԹիւնը, պիտի երևայ սա հետևեալ քննուԹիւննե-րէն ։

Ա. Նոր կտակարանի եկեղեցին նոր հաստատուած եկեղեցի մը չէ, այլ Հին կտակարանի եկեղեցիին շարունակուԹիւնն է, միայն Թէ ընդարձակուած է և աւելի կատարեալ եղած ։ Ասիկայ աղէկ իմանալու համար մը-տածեցէք նախ՝ Թէ,

1. Աստուծոյ Ճշմարիտ՝ հոգևոր՝ և աներևոյԹ եկեղեցին մի և նոյն է ամէն ժամանակ ։ Այս եկեղեցին կը պարունակէ աշխարհիս մէջ Աստուծոյ բոլոր Ճշմարիտ բարե-կամները և ծառաները ։ Ասոնք ամէնն ալ մէկ սրբազան գերդաստան մը կը կազմեն, և նոյն հոգևոր վերաբերուԹիւնները կունե-նան Թէ իրարու և Թէ Աստուծոյ հետ ։ Բայց Քրիստոսի աշխարհիս մէջէն երևելի եկե-ղեցին կը բաղկանայ բոլոր անոնցմէ որ Ճշմա-րիտ եկեղեցիին անդամները և Աստուծոյ հա-րազատ ժողովուրդը ըլլալ կը դաւանին ։ Ու-րեմն Թէ որ ամէն ատեն մէկ մըն է աներե-ւոյԹ եկեղեցին, նոյնպէս մէկ մըն է երևե-լի եկեղեցին, Թ՝ ազգի, օրէնքի, արարողու-Թիւններու, և սովորուԹիւններու խտրու-Թիւնները չէ Թէ զանազան եկեղեցիներ կը

կազմեն , այլ միայն նոյն անուանեալ եկեղեցիին տարբեր մասունքները կըցուցունեն ։

2 . Երկու տնտեսութիւններուն այսինքն հին և նոր օրինաց մէջ եկեղեցին նոյն կրօնքը խոստովաներ է . և ճշմարիտ կրօնքը նոյնն է ամէն ժամանակ , այսինքն մի և նոյն Աստուածն է որ պիտի պաշտուի , և նոյն հնազանդութիւնն է որ կըպահանջուի իրեն պաշտուրանքներուն ։ Միայն մէկ ճամբայ մը եղած է երկրէս երկինքը երթալու , և միայն մէկ ճամբայ մը փրկութեան նոյն փրկչին ձեռքովը ։ Աս կրօնքը Աստուածաշունչը կը յայտնէ և կըսորվեցունէ , և անշուշտ Աստուածաշունչին կրօնքը մէկ է ։ Իսրայելացիք դաւանեցան զանիկայ ճիշտ ինտոր որ քրիստոնեայք հիմա կըդաւանին . անոնք հին Իսրայէլ էին մենք նոր Իսրայէլ եմք ։ Եւ մենք ալ այնպէս կընդունիմք Հին Կտակարանը ինտոր որ անոնք կընդունէին . քանզի Նոր Կտակարանը չէ թէ Հին Կտակարանին հակառակն է , այլ անոր վախճանը , լրումը և ընդարձակութիւնն է ։ Հին Կտակարանին գլխաւոր վարդապետութիւնները Նոր Կտակարանին մէջ եղածներուն հետ նոյն են . նմանապէս գլխաւոր պահանջմունքները , տասնաբանեայ պատուիրանաց օրէնքը ինչպէս որ Հրէից օրէնքն էր , անանկ ալ քրիստոնէից է ։

3 . Հին ատենի եկեղեցիին եղած խոստ֊

մունքները և յայտնութիւնները Նոր Կտա-
կարանին մէջ տրուած են նաև Քրիստոնէից
եկեղեցիին ։ Բաղդատէ Սաղմ. իբ. 22, Եբր.
բ. 11,12 ին հետ ։ Նաև Ելից. ժթ. 5, 6, ա Պետ.
բ. 9 ին հետ ։ Նաև Ամովս. թ. 11, 12, Գործ.
ժե. 14—17 ին հետ ։ Աստուած ըսեր է իր
Հին Կտակարանի Եկեղեցիին. «Ես ձեր
մէջը պիտի քալեմ ու ձեր Աստուածը պի-
տի ըլլամ, և դուք իմ ժողովուրդս պիտի
ըլլաք» ։ Ղևտ. իզ. 12 ։ Աս խօսքը առաք-
եալը վկայութիւն կըբերէ, Հին Կտա-
կարանէն առած ուրիշ խօսքերով, և
Կորնթացւոց եկեղեցիին կուղղէ զանիկայ,
ու ետքը կըսէ. «Ասոր սիրելիք՝ որով-
հետև աս խոստմունքը մենք ունիմք նէ,
մեր անձերը . . . մաքրեմք» ևն ։ Բ Կորնթ.
է. 1 ։ Ինչպէս կրնար Պօղոս գրել Կորն-
թացի եղբայրներուն, թէ աս խոստմունք-
ները ունին և թէ ան խոստմունքներէն հե-
տևցած իրենց անձերը մաքրելու պար-
տաւորութեանը տակն են, թէ որ անոնք ան
նոյն եկեղեցիին չվերաբերէին՝ որուն որ ա-
ռաջ ան խոստմունքները եղան ։ Բաղդատէ
Յեսուայ. ա. 5, և ա Մնաց. իը. 20, Եբր.
ժգ. 5 ին հետ ։ Ամէն քրիստոնեայք այնպէս
կըհամարին որ Հին ատենի եկեղեցիին մէջի
Աստուծոյ ժողովուրդին եղած հոգևոր խոստ-
մունքները, հաւասարապէս կըվերաբերին
Նոր Կտակարանի եկեղեցիին ժողովըր-

ղոցը ։ Միայն հաւանութեամբ ընդունուած է թէ Հին Սիոնին խոստմունքները հաւատարապէս Նոր Սիոնին ալ կըվերաբերին, և անոնցմէ կան ալ որ յատկապէս կըվերաբերին անոր ։ Եսայ. խթ. 16, 23 ա. ։

4. Սուրբ գրոց մէջի մարգարէութեան գրքերուն ալ նոյն բանը կըհաստատեն. Յովհաննէս Մկրտիչ գուշակեց իր ետեւէն եկողին վրայով ըսելով՝ թէ Պիտի գայ «իրեն կալը մաքրելու» չէ թէ քանդելու ։ Մատթ. Գ. 12 ։ Ասոր համեմատ եկեղեցին աւետարանական տնտեսութեան մէջ մնալով մաքրուեցաւ՝ ու չէ թէ աւրուեցաւ ։

Այգիին առակին մէջ Քրիստոս գուշակեց թէ ան այգին կամ Եկեղեցին՝ որուն մէջ Հրէայք անանկ չարութեամբ վարուեր էին, պիտի առնուի անոնցմէ և Հեթանոսներուն տրուի ։ Մատթ. իա. 43 ։ Տես նաև Փիլիպ. Գ. 2 ։

Հեթանոսները մէկտեղ ժողուելու վրայով՝ և եկեղեցիին ապառնի յառաջադիմութեանը ու փառքին վրայով եղած հին ատենի բոլոր գուշակութիւնները, Հին Կտակարանի մէջ յիշուած Սիոնին ըսուեցան, ան եկեղեցիին՝ որ Հին Իսրայէլի մէջն էր, չէ թէ նորէն հաստատուելու եկեղեցիի մը ։ Հին եկեղեցին կըփշուի ոչ իբրև ոչնչացեալ և իր տեղը ուրիշը յաջորդած, հապա իբրև այցելութիւն ընդունած,

մխիթարուած , մաքրուած , յաջողութիւն առած ; ընդարձակուած և փառաւորապէս նորոգուած իր կործանմանէն և ապականութենէն ։ Օրինակի համար , «Դուն զըրկուած ըլլալովդ՝ (ք̃ Հրէաներէն) որդիքդ քու ականջներուդ պիտի ըսեն . Աս տեղը ինծի նեղուածք է , մէկ դի գնա որ բնակիմ ։ Եւ սրտիդ մէջը պիտի ըսես . Այս որ զըրկուած և ամուլ էի՝ (ք̃ Հրէաներէն) ասոնք (ք̃ Հեթանոսները) ինծի ո՞վ ծնաւ , ես որ գերի ինկած և հալածուած էի՝ ասոնք (ք̃ Հեթանոսները) ո՞վ մեծցուց . և ահա ես որ մինակ էի՝ ասոնք (ք̃ Հեթանոսները) ո՞ւր էին» ։ Եսայ . խթ . 20 , 21 ։ Տես նաև Եսայ . բ . 2—5 ; ժա . 1—10 ; լե . 1—10 ; խբ . 1—6 ; խթ . 1—26 ; ծա . 3—5 , 11—16 ; ծբ . 1—15 ; ծդ . 1—17 ։

5 . Երկու տնտեսութիւններուն տակն ալ եկեղեցին մի և նոյն ըլլալը Սուրբ Գիրքին յատուկ վկայութիւններէն կերևայ ։ Պօղոս առաքեալ ասիկայ յայտնապէս կը սորվեցունէ մեզի , Հռովմայեցւոց ժաերորդ գլխոյն մէջ ։ Ձիթենիին ծառը ք̃ եկեղեցին , (Տես Հռով . ժա . 16 .) չէ թէ կործանեցաւ , արմատէն հանուեցաւ ու նոր ծառ մը տնկուեցաւ անոր տեղը , այլ միայն իր ոստերը (ք̃ անհաւատ Հրէաները) կտրուեցան , և Հեթանոսները (որ բնութեամբ վայրի ձիթենի էին) անոր վրայ պատուաստեցան .

որով՝ ան ապականեալ ծառը կենդանա-ցեալ ծաղկեցաւ . ու երբոր Հրէաներն ալ կըհաւատան , նորէն անոր վրայ կըպատ-ուաստին . և այսպէս ՚ի սկզբանէ անտի միայն մէկ ծառ մը որ մէկ եկեղեցի մը կայ : Հռովմ . ժա . 16—26 :

Նոյն առաքեալը կըսէ իր Եփեսացւոց թղթոյն մէջ . "Ասոր համար դուք ալ միտքերնիդ բերէք , որ ատեն մը մարմինով հեթանոս-ներ էիք . . . . որ ան ատենը դուք առանց Քրիստոսի էիք , ու օտարացած էիք Իս-րայէլի ընկերութենէն , և զուրկ ձգուած ան խոստմունքին ուխտէն , ու յոյս մըն ալ չու-նէիք , և աշխարհի մէջ անաստուած էիք". Եփես . բ . 11 , 12 : Բայց երբ հաւատացին Քրիստոսի՝ Իսրայէլի Ճշմարիտ ժողովքին մէջ առնուեցան , որ Աստուծոյ եկեղեցիին մէջ , և բաժանորդ եղան խոստման ուխտե-րուն . ուստի մէկ է Հրէից և Քրիստոնէից եկեղեցին :

6 . Քրիստոսի հրապարակաւ Քարոզու-թեան բոլոր ատենները իր աշակերտները հին եկեղեցւոյն անդամներն էին . ան եկե-ղեցիին տօները կըպահէին , և անոր պահան-ջած ամէն պարտաւորութիւնները կըկատա-րէին . բայց կըտեսնեմք որ Քրիստոս համբառնալէն ետքը քրիստոնէից եկեղե-ցիին մէջն էին անոնք . արդեօք հին եկե-ղեցիէն բաժնուեցա՞ն , ու նո՞ր եկեղեցի մը

յայտնեցան ։ Թէ որ այսպէս է՝ ե՞րբ և կամ ի՞նչպէս եղաւ այս բանը ։ Ճշմարիտ Հարկաւոր փոփոխութիւններ եղան ՚ի Քրիստոսի մահուան ժամուն . Հրէից ծիսական և արարողական օրէնքը խափանեցաւ և նոր տնտեսութիւն մը հաստատուեցաւ . ան բաժանող պատը որ Հեթանոսները Հրէաներէն խափաներ էր , քակուեցաւ . (Եփես . բ . 14—17 .) Ձիթենիին մեռեալ ճիւղերը կտրեցան , և ուրիշ նոր ճիւղեր անոր վրայ պատուաստեցան ։ Այսպէս ծառին բունը իր քանի մը կանաչ ճիւղերովը նորէն մնաց , և շատ նոր ճիւղեր անոր փոխանակ անոնց վրայ աւելցան ։

Ասանկ բաղդատմամբ վկայութիւններով կը յայտնուի՝ թէ եկեղեցին մի և նոյն է երկու տնտեսութեանց տակը . տնտեսութիւնը փոխուեցաւ , բայց ոչ եկեղեցին . յատկութիւնները փոխուեցան , բայց ոչ էութիւնը . ճիւղերը փոխուեցան , բայց ոչ բունը ։

Ը . Եկեղեցին թէ հին Ուխտակարանի և և թէ Նոր Ուխտակարանի ժամանակը մի և նոյն ուխտին տակը կը գտնուի , զի ան ուխտին տակը՝ որ Աստուած ըրաւ Աբրահամու հետ ։

Իսրայէլացւոց ազգին հետ ուրիշ ուխտ մըն ալ հաստատուեցաւ Սինա լեռը Մովսէսին ձեռօքը , զոր առաքեալը «Հրամաններով եղած պատուիրանքներուն օրէն-

քը» կըկոչէ. (Եփես. Բ. 15.) որ ժամանակաւոր ըլլալով, քանզի մէկն էր, ու միայն «շուք մը գալու բարի բաներուն»: Եբր. Ժ. 1: Այս ուխտը հաստատուած էր՝ օրինակներով՝ շուքերով և արարողութիւններով. բայց ան օրինակները՝ երբոր կատարուեցան, խափանուեցան. ան շուքերը՝ երբ որ իրենց գոյութիւնը երևան ելաւ, անցան գացին. և այն արարողութիւնները՝ երբ որ իրենց վախճանին հասան, ամէնն ալ դադարեցան: Գաղ. Գ. 24: Եբր. Թ. 1, 9, 10: Սակայն ան օրէնքին կամ ուխտին խափանուիլը «հրամանունքով եղած ուխտին» վրայ զօրութիւն մը չունէր: Տես Գաղատ. Գ. 17: Ան Նոր ուխտը՝ որուն համար կըխօսի Պօղոս: (Եբր. Ը. 8——13.) Նոր կըսուի Սինէականին կամ Մովսիսականին հետ բաղդատելով. որն որ Հին կըկոչուի: Բայց աս Նոր ուխտը ճըշմարտապէս մի և նոյն էր ան առջի ուխտին հետ որ Աստուած Աբրահամու հետ ըրաւ:

Աստուծոյ Աբրահամու հետ ըրած ուխտը երկու մասէ կըբաղկանար, և երկու նըշանակութիւն ունէր, ժամանակաւոր և հոգևոր: Առջինին ժամանակաւոր մասը կատարուեցաւ Աբրահամի յաջորդներուն վըրայ ըստ մարմնոյ, որոնք Իսրայելացիներն էին: Հոգևոր մասը ան է որ մինչև հիմա կըկենայ և Քրիստոսի ամէն հաւատացեալներուն (Թէ Հրէայ թէ հեթանոս) վայելած

բոլոր օրհնութիւններուն հաստատուն մուր_հակն է։ Այս ուխտը Թէպէտև եօթը անգամ կրկնուեցաւ Աբրահամին՝ Թէ ընդարձակ և Թէ համառօտ խօսքերով, (Տես՝ Ծննդ. ժբ. 2,3։ ժէ. 2—14։ ժը. 18։ իբ. 17,18։ ժզ. 16։ ժե. 5։ իա. 13։) բայց միշտ մի և նոյն ուխտն էր ինչպէս որ կը կարդամք զանազան տեղեր։ Տես Ղուկ. ա. 72։ Գործ. գ. 25։ Բ Օրին. զ. 31։

Այս ուխտին գլխաւոր դաշնադրութիւն_ները աասնք էին, Թէ Աբրահամով ու իր սերունդովը երկրին բոլոր ազգերը պիտի օրհնուէին. և Թէ Աստուած՝ պիտի ըլլար Աբրահամին և անկէ ետև անոր զաւակ_ներուն Աստուածը, որոնք երկնքի աստ_ղերուն պէս կամ ծովի աւազին պէս ան_Թիւ պիտի ըլլային։ Ծննդ. ժէ. 7։ իբ. 17, 18։ Պօղոս առաքեալ կը մեկնէ մեզի Թէ ան «Սերունդը» որով բոլոր ազգերը պիտի օրհնուէին, Քրիստոս էր. և Թէ ան «Անթիւ զաւակները» հոգևորապէս էին, քրիստոնեայ հաւատացելոց բազմութիւնը։ Գաղ. գ. 16, 29։ դ. 28։ Հռովմ. Թ. 8։

Ամենքը կընդունին Թէ Հրէից եկեղեցին ինչպէս որ Սինեական կամ Մովսիսական ուխտին տակն էր, անանկ ալ ան առջի Աբրահամեան ուխտին տակն էր։ Քանզի Աստուած՝ Սինա լեռանը վրայի ուխտը հաստատելէն առաջ, Իսրայելացիները ի_րեն ժողովուրդ անուանեց։ Ելից. զ. 6,7։

Արդ՝ հաւատարապէս յայտնի է թէ Քրիստոնէից եկեղեցին ալ հինոյ Աբրահամեան ուխտին տակն է, վասն զի՝

1. Չկայ տեղ մը գրուած թէ Աբրահամեան ուխտը խափանուած է։

2. Այս ուխտը կըկոչուի «յաւիտենական» ուխտ, որ յաւիտեան պիտի մնայ։ Ծննդ. ԺԷ. 7։ Ղուկ. Ա. 55։

3. Ուխտին համար կըսէ Առաքեալը. «Այս կըզըրուցեմ. Այն կտակը որ առաջուց Աստուծմէ զօրացաւ Քրիստոսով, օրէնքը չորս հարիւր երեսուն տարիէն ետեւ որ գրուեցաւ, չկրնար խափանել ան խոստումները խափանելու համար»։ Գաղ. Գ. 17։ Այս համարէն չէ թէ միայն յայտնի է որ Աբրահամին հետ եղած ուխտը չխափանեցաւ Մովսիսական օրինաց. հետ, այլ յայտնի է նաեւ թէ անիկայ Աւետարանական ուխտ մըն է, վասն որոյ տակաւին կըմնայ, ու վաւերական է. քանզի «Աստուած Քրիստոսով հաստատեց զանիկայ»։ Եւ ոչ միայն այսպէս, այլ նաեւ խոստմունքի ուխտ մըն էր, և անով է որ Քրիստոսի հաւատացեալները՝ որոնք որ Աբրահամու հոգեւոր զաւակներն են, երկինքի ժառանգները պիտի ըլլան, որովհետեւ կըսուի, «Թէ որ դուք Քրիստոսինն էք, անանկ է նէ Աբրահամին զաւակն էք՝ ու խոստումներուն նայելով ժառանգներ»։ Ասոր Քրիստոսով

եղած նոր ուխտը՝ , Մովսիսականին հետ բաղդատելով՝ Նոր կըսուի , չէ թէ Աբրահամին հետ եղած ուխտին նայելով , որուն հետ մէկ է . քանզի Աբրահամին խոստացուած ան զաւակը՝ որով բոլոր ազգերը պիտի օրհնուէին , մեր Յ. Քրիստոս փրկիչն է :

Սուրբ Պօղոս զանազան մասերուն մէջ Աբրահամ յիշուած է իբրև հայր հաւատացելոց , և հաւատացեալները իբրև անոր զաւակները : Առաքեալը կըսէ , «Ասոր համար ժառանգ ըլլալը հաւատքէն է , որ շնորհքով մը եղած կըլլայ , խոստմունքը հաստատուն ըլլալու համար ամէն զաւկին . չէ թէ միայն անոր որ օրէնքէն է , հապա անոր ալ՝ որ Աբրահամի հաւատքէն է . որ ինքը մեր ամենուս հայրն է . ինչպէս որ գրուած է , թէ՝ Քեզ շատ ազգերու հայր պիտի ընեմ : Հռովմ. դ. 16 , 17 :

Անկէց և ասոր պէս ուրիշ ապացոյցներէն (Տես Ղուկ. ա. 67—75 . Գործ. գ. 25 . Եբր. զ. 13—18 եւ) յայտնի է որ Աբրահամին և հաւատացելոց մէջ եղած ան յատուկ կապակցութիւնը՝ Աբրահամին հետ Աստուծոյ ըրած ուխտէն կախում ունի . և քանի որ այս կապակցութիւնը կըմնայ , քանի որ Աբրահամ հայր հաւատացելոց կը մնայ և անոնք ալ իրեն զաւկըները , այնչափ ատեն ալ այս ուխտը հաստատուն պիտի մնայ :

Գ. Ինչպէս որ աս ուխտին նշանը առաջ Թլփատութիւնն էր, անանկ ալ հիմա մըկըրտութիւնն է:

Թլփատութիւնը տրուեցաւ Աբրահամին իբրև նշան աս ուխտին, (Ծննդ. ԺԷ. 11.) որ նաև եօթը Սինէական ուխտին ալ նշանը եղաւ. «Սուրբ Մովսէս ձեզի Թլփատութիւնը տուաւ. չէ որ ան Մովսէսէն էր, հապա նախնիքներէն, ևն: Յովհ. Է, 22: Նաև որովհետև ան ժամանակը Թլփատութիւնը Մովսիսական օրինաց պահպանութեան կապը կըհամարուէր, անոր համար առաքեալը կըսէ. «Որ եթէ Թլփատուիք՝ Քրիստոս ձեզի օգուտ մը չընէր: Նորէն մարդու կըվկայեմ, թէ որ Թլփատուելու ըլլայ (հետևանութենէ) պարտական է բոլոր օրէնքը կատարելու": Գաղ. Ե. 2, 4: Սուրբ Թլփատութիւնը՝ իբրև նշան Սինէական ուխտին կամ Ղևտական օրինաց, խափանուեցաւ. բայց իբրև նշան Աբրահամեան ուխտին մկրտութեան փոխուեցաւ: Նաև աս բանս հաստատելու համար բաւական է միտածել թէ,

1. Թէ որ Մկրտութիւնը հիմա Աբրահամեան ուխտին նշանը չըլլայ նէ, ուրեմն ան ուխտը նշան մը չունի. Աբրահամու հետ եղած ուխտը մինչև հիմա կըկենայ և քրիստոնէական Եկեղեցւոյն ուխտն է. բայց ինչո՞ւ կրնայ ըլլալ որ անիկայ այն-

քան զայերը մէկ արտաքին նշան մը ունենայ, ու ետքը ան նշանը վերցնէր, և ուխտը առանց նշանի մնայ։ Անշուշտ Թլփատութիւնը որ Աբրահամեան ուխտին ալ նշանը եղած էր, ան ուխտին հետ վերցուելով, Աստուած մէկ նոր նշան մը պիտի տար ան Աբրահամեան հնագոյն և մնայուն ուխտին. և ահա իր տուած նոր նշանը մկրտութիւնն է։

2. Առաջ Թլփատութիւնն էր, և հիմա մկրտութիւնն է ան միջոցը՝ որով մէկը դուրսէն կընդունէ անուանեալ եկեղեցին մէջ, ինչ՝ անոնց թէևը կընդունուին՝ որոնց հետ արտաքին դաւանութեամբ աս ուխտը կը հաստատուի, և որոնք որ իրենց խոստվանութեամբը՝ խոստմունքին ժառանգները են։ Ամէնքը կընդունին թէ մկրտութիւնը հիմա դուռն է եկեղեցին մտնելու. Նմանապէս Թլփատութիւնն էր եկեղեցին մտնելու դուռը Քրիստոսի գալէն առաջ։ Ճշմարիտ է որ քանի մը ուրիշ ազգեր ալ Թլփատութիւն կընէին. բայց հիմա ալ կան ուրիշներ բաց ՚ի քրիստոնեից որոնք կըմկրտեն, ինչ իբրև կրօնական արարողութիւն ջրով կըլուան. ինչ Հրեայք թէ որ ուրիշ ազգէ դարձած նորահաւատ մը ընդունելու ըլլան կըմկրտեն. նմանապէս Հնդկաստանի մէջ Հեթանոսները կըմկրտուին իրենց մեղքէն ազատութիւն ստանալու համար.

և արդարև մարմինը ջրով լուալով մաքրէ մաքրուելու վարդապետութիւնը՝ հեթանոսական վարդապետութիւն մըն է, ու չէ թէ քրիստոնէական ։ Ստոյգ է որ աս օրինակները՝ քրիստոնէական մկրտութիւն չեն․ որովհետև ոչ Հրեաները և ոչ Հեթանոսները՝ Սուրբ Երրորդութեան անունովը չեն մկրտեր ։ Բայց անանկ ալ ան ուրիշ ազգերուն ըրած թլփատութիւնը Աբրահամեան չէր․ որովհետև ոչ Մովաբացիք և ոչ ուրիշ ազգերը թլփատութեան իբրև նշան Աբրահամեան ուխտին ։ Իսկ վերջապէս թլփատութիւնը հրամայուեցաւ ան ժամանակի Աստուծոյ բոլոր ժողովուրդին, ճիշդ ինչպէս որ մկրտութիւնն ալ հիմա․ քանզի երբոր հեթանոս մը ուզէր եկեղեցին մտնելու, անանկ հարկաւոր էր անոր թլփատուիլը, ինչպէս որ հիմա մէկը եկեղեցին ընդունուելու համար հարկաւոր է անոր մըկըրտուիլը ։

3․ Թլփատութիւնը որոշակի նոյն բաները կըցուցունէր, որոնք որ մկրտութիւնը հիմա կըցուցունէ ։

ա․ Թլփատութիւնը հնազանդութեան գործողութիւն մըն էր, ինտոր որ հիմա մըկըրտութիւնը է ։

բ․ Թլփատութիւնը արտաքին գործողութիւնն էր, որով մարդ մը Աստուծոյ ժողովուրդին անդամ կըլլար, ինտոր որ հիմա մկրտութիւնը է ։

Է. Թլփատութիւնը գործողութիւն մըն էր, որով մարդը կըկապուէր Աստուծոյ բոլոր պահանջմունքներուն հնազանդելու, ինտոր որ մկրտութիւնով հիմա կըկապուի։ Ամբարիշտները շատ անգամ կըգրէին Հըրէից համար թէ պարտաւոր են Աստուծոյ հնազանդիլ, ըստ որում իբրև Անոր ժողովուրդ թլփատուած էին. և Պօղոս կըսէ, թէ թլփատուած մարդը պարտական է բոլոր օրէնքը կատարելու։ Գաղ. Ե. 3։

Ը. Թլփատութիւնը նշան և կնիք մըն էր հաւատոյ արդարութեան. նոյնպէս հիմա մկրտութիւնն ալ։ Առաքեալը կըբացատրէ թէ Աբրահամ "թլփատութիւնը ետքէն նշան առաւ՝ անթլփատութեան ատենէն ունեցած հաւատքին արդարութեանը մէկ կնիք մը, որ ինքը հայր ըլլայ բոլոր հաւատացողներուն՝ որ անթլփատութենէ կըլլան. անոնց ալ արդարութիւն սեպուելու համար"։ Հռոմ. Դ. 11։ Հաւատաց Աբրահամ և թլփատութեան նշանը առաւ. հիմայ ալ մարդիկ կըհաւատան և մկրտութիւն կընդունին իբրև հաւատոյ նշանը։ Հաւատք հարկաւոր է հիմա հեթանոսի մը՝ եկեղեցին մտնելու համար մկրտուելէն առաջ. նմանապէս հին ատենը հաւատք հարկաւոր էր հեթանոսի մը՝ եկեղեցին մտնելու համար թլփատուելէն առաջ, ու թլփատութիւնը ան ատենը հաւատոյ խոստովանու-

թեան մէկ գործողութիւնն էր, ինչոր որ հիմա Մկրտութիւնը է :

Թլփատութիւնը "Հաւատքի արդարութեան կնիք" մըն էր. կնիքը կըգործածուի գրութեան մէջ անիկայ արժանահաւատ ընելու, կամ անոր արժանահաւատութիւնը վկայելու համար : Նոյն համար Աբրահամ "Թլփատութիւնը նշան առաւ անթլփատութեան ատենէն ունեցած հաւատքին արդարութեանը մէկ կնիք մը". (Հռովմ. դ. 11.) որով կերեւցաւ ու հաստատուեցաւ անոր մեծ ճշմարտութիւնը թէ հաւատքը արդարութիւն կըսեպուի, (Հռովմ. դ. 3.) ու թէ ամէն անոնք որ Աբրահամու հաւատքը ունին, արդարութիւն ունին : Իսկ հիմա Մկրտութիւնը նոյնը չէ՞. հաւատքով արդարանալու նոյն մեծ ճշմարտութիւնը չվկայե՞ր և զանիկայ չհաստատե՞ր :

Բայց ոմանք կըսեն թէ Մկրտութիւնը կնիք մը չէ, վասն զի քրիստոնէութեան կընիքը "դրոշմն" է : Աս բանին պատասխան՝ կըհարցունեմք թէ բոլոր Սուրբ Գրոց մէջ ո՞ւր տեղ մէկ վկայութիւն կամ հրաման մը կա՞յ դրոշմ ընելու :

Դարձեալ կըսեն թէ Մկրտութիւնը կընիք չէ, վասն զի քրիստոնեաները "Հոգւով Սրբով կնքուած" են. (Եփես. ա. 13: դ. 30.) և փաստիւք կըցուցունեն թէ Հոգւոյն Սրբոյ կնիքը Մկրտութեան ատենը

չտրուիր · քանզի քանի մը մարդիկ մկրտ-ուած էին ու չէին գիտեր թէ Սուրբ Հոգի կար* ։ Գործ. ժԹ. 2, 3։ Բայց պատասխան կուտամք թէ՝ Հոգւոյն Սրբոյ կնիքը մեր անձնական փրկութիւնը հաստատելու հա-մար սրտի վրայ դրուած կնիք մըն է, բայց մկրտութեան կնիքը մէկ արտաքին և տե-սանելի կնիք մըն է «Հաւատքի արդարու-թեան», զի հաւատքով արդարանալու վար-դապետութեանը, որն որ անշուշտ տարբեր բան մըն է ։ Ո՞վ կուզէ հաստատել թէ Հոգւով Սրբով կնքուիլը, և մկրտու-թիւնով կնքուիլը նոյն իսկ բանն է ։

Քրիստոնեայ Հայրերը՝ մկրտութիւնը երբեմն կնիք կըհաստատեն · զորօրինակ՝ Եր-մաս որ ժամանակակից էր առաքելոց, (ո-րուն անունը Պօղոս ալ կըյիշէ, Հռով. ժզ. 14.) Աստուծոյ որդւոյն կնիքին վրայ խօսե-լով, կըսէ «Բայց այն կնիքը ջուր է»։ Նաև Գրիգոր Նազիանզացի չորրորդ դարուն մէջ, յանդիմանելով կին մը իր զաւակը մկրտելու ուշացընելուն համար՝ կըսէ, «Դուն կըվախնաս կնիքը տալու անոր» ։ Նմանապէս Նոր Կտակարանը գրաբար լեզուով թարգմանիչները, յայտնապէս մկ-րտութիւնը երբեմն կնիք համարած են,

*Բայց ասանկ ըսողները չէին նկատեր որ անոնք միայն Յովհաննու մկրտութիւնով մկրտուած էին ։

վրան զի (ա Կորնթ. ա. 14—16,) ըսելէն ետքը թէ, «Գոհանամ զԱստուծոյ խնդ՝ զի ոչ զոք 'ի ձէնջ մկրտեցի՝ բայց միայն զԿրիսպոս և զԳայիոս. զի մի ոք ասիցէ, թէ յիմ անուն մկրտեցայք». կըրա-րեն, «Տուն Ստեփանոսի և տանն Ստեփանեայ. և զայլ ոք ոչ գիտեմ ամենևին՝ թէ մկրտե-ցի»: Իսկ՝ Յոյն բնագրին մէջ աս երկու բառն ալ «մկրտել» գրուած է:

Ե. Թլփատութիւնը հոգևոր նորոգու-թիւն և մաքրութիւնը կընշանակէր, ա-նանկ ալ մկրտութիւնը:

Ոմանք կըսեն թէ՝

«Թլփատութիւնը հոգևորի չդպչելով՝ բոլո-րովին մարմնաւոր մէկ նշան մըն էր Իսրայէլա-ցւոց ազգին համար»:

Նոյնկայ ըսելը ճիշդ հակառակն է Սր. Գրոց բոլորովին պարզ յայտնութեանցը: Մարգարէները՝ ժողովուրդը իրենց ապե-րախտութեանը և չարութեանը վրայով յանդիմանելով, շատ անգամ «Սրտով և ականջով չթլփատուածներ» կըկոչէին զա-նոնք: Ղևտ. իզ. 41: Երեմ. զ. 10: Թ. 26: Եզեկ. խդ. 7, 9: Գործ. Է. 51: Աստուած պատուիրեց անոնց, թէ «Ձեր սրտերուն անթլփատութիւնը թլփատեցէք, ու այլ մի խստացունէք ձեր պարանոցներըը» 'ի Օրէն. Ժ. 16: «Ո՛վ մարդիկ Յուդայ և բը-նակիչք Երուսաղէմի, Տէրոջը թլփատուե-

ցէք, և ձեր սիրտերուն անթլփատութիւնը մէկ դի ըրէք. չըլլայ որ ձեր չար գործքերուն համար բարկութիւնս իբրև հուր վառելով այրէ, ու մարող չըլլայ»: Երեմ. Դ. 4: Երկրորդ Օրինաց. Լ. գլ. 6. Համարին մէջ, Աստուած կըխոստանայ, «Ու քու Տէր Աստուածդ քու սիրտդ և քու ցեղիդ սիրտը պիտի թլփատէ, որ Տէր Աստուածդ բոլոր սրտէդ և բոլոր անձէդ սիրես, որպէս զի ապրիս»: Նաև կըսէ Առաքեալը. «չէ թէ ամէն Իսրայելէն եղածները Իսրայելացի են». (Հռոմ. Թ. 6.) այսինքն հին ատենի Եկեղեցիին մէջ, ինտոր Նաև. Քրիստոնէից Եկեղեցիին մէջն ալ, շատերը Աստուծոյ ժողովուրդ կանչուած էին որոնք որ իսկապէս չէին: «Ինչու որ՝ Հրէայ չէ ան՝ որ դրսուանց է, և թըլփատութիւն չէ ան՝ դրսուանց մարմինով է. հապա Հրէայ ան է՝ որ ներսուանց է, և թլփատութիւն սրտինը՝ հոգիով, ու չէ թէ գիրով. որ անոր գովութիւնը չէ թէ մարդիկներէն է, հապա՝ Աստուծմէ»: Հռոմ. Բ. 28, 29: «Ինչու որ թլփատութիւնը մենք ենք (մենք ենք ճշմարիտ Իսրայէլ), որ հոգիով Աստուած կըպաշտեմք, ու կըպարծենամք Քրիստոս Յիսուսով. և մարմինի վրայ չէ պարծանքնիս»: Փիլիպ. Գ. Նմանապէս՝ ինտոր վերը յիշեցինք, նոյն Առաքեալը ուրիշ տեղ կըսէ. Թլփատու-

թիւնը հաւատքին արդարութեանը մէկ կընիք մըն էր ։ Հռովմ. Դ. 11։ Ապա ուրեմն բոլորովին «մարմնաւո՞ր» մէկ նշան մըն էր թլփատութիւնը, և «հոգևորին չէ՞ր դըպչէր»։ Անտեղի խօսք․ որ ընդհակառակն աս բոլոր վկայութիւններէն յայտնի է որ թլփատութիւնը ճիշդ նոյն Հաւատքով Արդարութիւնը և Հոգիին Նորոգութիւնը կընշանակէր, ինչոր որ հիմա ալ մկրտութիւնը ։

Դ. Պօղոս Առաքեալ մկրտութիւնը յատկապէս թլփատութիւն կըկոչէ, քանզի կըսէ Կողոսացւոց, Բ Գլուխ․ 11, 12 համարներուն մէջ, «Որ անով դուք հաւատքով թլփատուեցաք անձեռագործ թլփատութիւնը, մարմինի անդամները մերկանալով Քրիստոսի թլփատութիւնովը, թաղուելով անոր հետը մկրտութիւնով, որ անով ալ իր հետը յարութիւն առիք Աստուծոյ զօրութեանը հաւատալով․ որ զինքը անիկայ մեռելներէն յարուց»։ Հոս տեղ կըսէ առաքեալը՝ թէ, «Դուք Հեթանոսնե՛ր թլփատուած էք», և ի՞նչպէս․ «մկըրտուած ըլլալով»։ Ճշմարիտ է որ՝ հոգևոր թլփատութեան և հոգևոր մկրտութեան վրայ կըխօսի, որ «անձեռագործ» է․ բայց նոյն խօսուածքով կըհաստատէ հոգևոր թլփատութեան և հոգևոր մկրտութեան մէկ բան ըլլալը․ Ու կիմացունէ թէ

Թլփատութիւն և մկրտութիւն հոգևորապէս մի և նոյն նշանակութիւնը ունին ։

Թլփատութիւնը օրինակ մը չէր ․ որ մկրտութիւնը անոր լրումը համարուի , կամ շուք մը՝ որ մկրտութիւնը անոր մարմինը և ճշմարիտ էութիւնը ըլլայ ․ ինչպէս կըսեն ոմանք ․ քանզի աս երկուքը մէկ և հաւասար են զօրութեամբ՝ նշանակութեամբ և հարկաւորութեամբ ։ Մկրտութիւնը ան բանն է հիմա , ինչ որ Թլփատութիւնը էր առաջ , այսինքն Թլփատութեան տեղը տրուած է անիկայ ։

Նախնի քրիստոնեայ Հայրերն ալ մկրտութիւնը Թլփատութեան տեղը համարած են ․ Ու՝ այսպէս կըսէ Օգոստինոս ․ «Մկրտութիւնը երեխաներուն ինչ օգուտ ընելը կրնամք Թլփատութեան հետ բաղդատելով իմանալ , որն որ նախնի դարերու Աստուծոյ ժողովրդեանը տրուած էր»։ Աս եղանակով կըխօսին մկրտութեան վըրայ նաև Յուստինիանոս Մարտիրոս , Բարսեղ , Ամբրոսիոս , Յովհան ոսկեբերան և ուրիշները ։

Հոս տեղ հարկ չէ կանանց չԹլփատուելուն վրայով դիմադրութիւններ յառաջ բերել , ըսելով թէ անոնք հիմա կըմկըրտուին ․ քանզի Թլփատութիւնը անանկ մէկ բան մըն էր որ չէր կրնար կանանց մատակարարուիլ ։ Սակայն յայտնի է որ անոնք

ալ թլփատուած կըսեպուէին , որովհետեւ անթլփատ մէկու մը թոյլտուութիւն չկար Պասեքը ուտելու . (Ելից. ժբ. 48.) բայց կանայք կըհաղորդէին անոր ։ Գործ. ը. 41 ։ Ուրեմն կերեւնայ թէ իբրեւ թլփատուած կըհամարուէին , ուստի հակառակութեան տեղի չկայ հոս տեղ ։

Գ. Քրիստոսէ առաջ ուխտին կնիքը կամ նշանը Աստուծոյ ժողովրդեան զաւակայը կըտրուէր . և Եկեղեցին նոյն ուխտին վրայ կըկայանայ հիմա ալ , ուստի որովհետեւ Քրիստոս զաւակաց մատակարարելու խրատունքը և պարտքը չխափանեց , ուրեմն հիմայ ալ տրուելու է ան՝ բոլոր հաւատացեալներուն զաւակայը ։ Նըշանին փոխուիլը՝ ոչ ուխտը փոխեց և ոչ ալ անոր կնիքը հաւատացելոց զաւակներուն տալու խրատունքը և պարտքը խափանեց ։

Հարկ չէր Քրիստոսի՝ որ յատուկ պատուէր տար առաքելոց , զաւակները իրենց հայրերնուն հետ մկրտելու ։ Քանզի արդէն Հրեաները նորահաւատներուն զաւակները իրենց ծնողայը հետ կըթլփատէին և կըմկրտէին ալ . աս գիտնալով առաքեալները հարկաւ պիտի հասկընային թէ Քրիստոս տղաքներն ալ մկրտեցէք կուզէ ըսել ։ Ինչ որ փոխանակ հրաման ընելու ան ատենը ան ուխտին մէկ նոր նը-

շանը գործածելու, պատուիրէր անոնց որ հին նշանին գործածութիւնը պահեն, ո՛չ թլփատեն իր աշակերտները, պիտի անշուշտ չհասկընայի՞ն թէ պէտք է որ ան փոքր տղաքներն ալ թլփատեն՝ որոնց ծընողքները Քրիստոսի աշակերտ եղան։

Բայց եթէ ըսուի՝ թէ մկրտուելու համար հաւատք հարկաւոր է ու տղաքը չեն կրնար հաւատք ունենալ, վասնորոյ պէտք չէ մկրտուին։ Կրպատասխանեմ՝ թէ նոյնպէս հաւատք հարկաւոր էր թլփատուելու համար։ Ուստի սա կանոնով պէտք էր որ չթլփատուէին տղաքը։ Դարձեալ՝ եթէ ըսուի թէ տղաքը չեն կրնար հաւատքը խոստովանիլ, վասնորոյ պէտք չէ որ մըկրտուին։ Կրպատասխանեմ՝ թէ սանկ ալ խոստովանութիւն հարկաւոր էր թըլփատութեան. ուստի պէտք չէր որ թըլփատուէին։ Մէկ խօսքով ինչ պատճառ որ հիմա յառաջ բերուի հաւատացելոց տղաքը մկրտելու սովորութեանը դէմ, նոյնը կրնար Հրէից ատենը յառաջ բերուիլ զանոնք թլփատելու սովորութեանը դէմ. սակայն Աստուած պատուիրեց անոնց իրենց զաւակները թլփատել և անոր համար կըթլփատէին։ Նոյնպէս առաքեալները գային և մկրտեցին ամբողջ գերդաստաններ միայն իրենց գլուխներուն հաւատալովը. Ո՞ր երբոր հաւատաց բանտա֊

պետը , Պօղոս մկրտեց զանիկայ ու բոլոր իրեններըը : Գործ. ժզ. 33 : Նոյնպէս Լիդիա հաւատաց մկրտեցաւ ինքը և իր բոլոր տունը : Համար : 15 Նաև կըկարդամք եկեղեցական պատմութեան մէջ թէ տղաքը մկրտելը քրիստոնէից եկեղեցւոյն մէջ իսկզբանէ անտի միշտ կըգործածուէր :

Հիմա զամք քննելու թէ՝

Ի՞նչ է Տղայքը մկրտելուն նշանակութիւնը :

1 . Տղայքը մկրտելը կընշանակէ թէ ան տղայքը ապականեալ էակներ են , և մեղաց թողութեան կըկարօտին , թէ անոնք անմաքուր են և մաքրութեան կըկարօտին , վասն զի թէ որ այսպէս չըլլային պիտի չմկրտուէին անոնք :

2 . Կըցուցընէ թէ Աւետարանով կայ մաքրութիւն իրենց համար պատրաստուած . չցուցըներ թէ իսկապէս կըմաքրուէին , այլ միայն թէ մաքրութիւն կայ , որ կըլլայ Հոգւոյն Սրբոյ գործողութեամբը՝ որուն կը կարօտին , և որն որ կըյուսամք թէ պիտի տրուի անոնց :

3 . Կըցուցընէ՝ չէ թէ անոնց հաւատք ունենալը , այլ փրկութիւնը հաւատքով ըլլալը , և թէ անոնք երբ հաւատք ունենան նէ պիտի փրկուին : Կըցուցընէ նաև թէ անոնք հաւատացեալ ժողովուրդէ մըն են ,

որուն որ շատ պատուական խոստմունքներ տրուեցան ։ Տղայքը կըմկրտուին չէ թէ քուն իրենց հաւատքին իրաւունքովը , այլ իրենց ծնողացը հաւատացեալ ըլլալուն իրաւունքովը ։ Սուրբ Գրոց նայելով ուրիշ տղաքներ մկրտուելու չեն . վասն զի մըկըրտութիւնը՝ որ մէկ արտաքին նշան և հաւատոյ խոստովանութիւն մըն է , նշանակութիւն մը չունենար թէ որ տղուն ծնողքը Ճշմարիտ հաւատացեալ չեն ։ Նոյնպէս Ներսէս Շնորհալին իր ընդհանրական Գրքին մէջ "Առ դասս Քահանայից" գըրած հատուածին մէջ կըսէ թէ այլազգեաց տղաքները մկրտելը՝ թէ և հին սովորութիւն , բայց հակառակ է Քրիստոսի պատուիրանին , և անընդունելի . "Ասեմք և յաղագս զծնունդս այլազգեացն մկրտելոյ , որ սովորութեամբ բերի 'ի հին ժամանակաց , և է ընդդէմ հրամանին Քրիստոսի , որպէս ասաց՝ "Ոչ տալ զսրբութիւն շանց" . (Մատթ. Է. 6) զոր արժան էր խափանել , և ոչ թողացուցանել . զի զի՞նչ օգուտ է այլով բերանով խոստովանիլ ըզՔրիստոս , և զգենուլ զնա մկրտութեամբըն՝ մինչ անբանն է և անզգայ , և յորժամ զարգանայ հասակաւ՝ մերկանալ դարձեալ ուրացութեամբըն , և լինել հայհոյիչ Աստուածային խորհրդոյ անօրէնութեամբ նորա՝ ըստ դենին իւրեանց , փոխա-

նակ փառաւորանիչ լինելոյ": Տղայքը մկրտելը կընշանակէ թէ անոնք հաւատոյ որդիք են, թէ իրենց ծնողքը հաւատացեալ են, որոնք հաւատք ունին անոնց համար, և զանոնք Աւետարանի հաւատքին մէջ պիտի մեծցունեն. որ ատանկ հաւատացելոց սերունդը՝ հաւատացեալ սերունդ պիտի ըլլայ:

4. Փոքր երեխաներու մկրտութիւնը աշակերտութեան յարմար մէկ նշանն է, որով տղայքը կանուխ Քրիստոսի նուիրուած են և խոստացած որ անոնք անոր ապագայ հետևողները պիտի ըլլան: Քրիստոսի դպրատանը մէջի աշակերտութեան նշանը մկրտութիւնն է: Ինքը կըպահանջէ որ իրեն հետևողներուն փոքրիկ տղաքը իրեն բերուին իր օրհնութիւնը առնելու համար, և իրեն նուիրուին՝ իրը ըլլալու համար, և թէ աշակերտութեան նշանը դրուի անոնց վրայ: Ծնողքը մկրտութեան ժամանակը կըխոստովանին թէ զաւակը իրենցը չէ, այլ Աստուծոյ, երկիւղածութեամբ Աստուծոյ կընուիրեն զանիկայ, և խօսք կուտան իրենց բոլոր կարողութիւնովը կրթել և մեծցունել՝ որ Աստուծոյ ճշմարիտ մէկ զաւակը ըլլայ:

5. Փոքր երեխաներու մկրտութիւնը կնիքն է այն ուխտին, որ կըլլայ Աստուծոյ և ծնողացը մէջ իրենց տղին վրայով: Աստ-

ուած՝ իր ժողովրդեան և անոնցմէ ետքը ա-
նոնց սերունդին Աստուածը ըլլալու (Ծննդ.
ԺԷ. 7: Տես նաեւ Եսայ. ԽԴ. 3: ԿԵ. 23: Գործ.
Բ. 39.) կը խոստանայ ան ուխտին մէջ՝ ո-
րուն նշանը և կնիքն է մկրտութիւնը: Կը
խոստանայ՝ թէ որ ծնողքները հաւատարիմ
կենան իրեն հնազանդելու, և տղաքնին ի-
րեն համար մեծցունելու, թէ պիտի օրհնէ
ան տղաքները և իրը ընէ: Ծննդ. ԺԸ. 9:
Բ Օրին. Է. 9: Ը. 6: Սաղմ. ՃԷ. 5, 7: ՃԳ.
17, 18: ՃԺԲ. 2: Առակ. Ի. 7: ԻԲ. 6: Վերջա-
պէս կընշանակէ՝ որ եթէ Աստուծոյ հետ
ուխտ դրած ծնողքները հաւատարիմ ըլլ-
լան իրենց ուխտոյը, և անոնք Տէրոջը խը-
րատներուն և կրթութեանը մէջ մեծցու-
նեն, Աստուած ալ կը խոստանայ սրբարար
Շնորհքը տալ անոնց և անոնց Աստուածը
և բաժինը ըլլալ թէ աս աշխարհիս մէջ
և թէ յաւիտեան յաւիտենից:

Ուրեմն տղայոց մկրտութիւնը, աս ան-
վրէպ մեկնութիւնովը՝ շատ երևելի բան
մըն է. վասն զի անիկայ Աստուծոյ ու ծը-
նողաց մէջ եղած ուխտի մը տեսանելի կը-
նիքն է, ու նշան մը՝ որով աս ուխտին եր-
կու կողմերը կը հաստատեն և ապահով կը-
նեն իրենց դաշնադրութիւնը: Աստուած՝
իր անճառելի մարդասիրութեամբը այսպէս
կըսէ ծնողաց. «Այս է որ դուք ինծի կըմա-
տուցանէք աս ձեր որդին և հաւատարմու-

թեամբ ինծի համար կըմեծցունէք, եւ ա-
նոր Աստուածը պիտի ըլլամ"։ Եւ ծնողքը կը
պատասխանեն, «Երախտապարտանամք հաւատա-
րիմ մնալ քեզի և աս մեր որդւոյն. և հի-
մա հոս յայտնի քեզի կըմատուցանեմք զա-
նիկայ, և խօսք կուտամք՝ քեզի համար մեծ-
ցունել"։ Արդեօք բոլոր բարեպաշտ ծնողք-
ները՝ պիտի չհամարի՞ն թէ սանկ դաշ-
նադրութիւն մը մեծ պարտաւորութիւն է
իրենց, և միանգամայն ուրախալից արտօ-
նութիւն մը։ Երանի՜ թէ ամէն Քրիստո-
նեայ կոչուած ծնողքները և ամէն մկրտեալ
զաւակները աս խորհուրդին ճիշդ նշանա-
կութիւնը հասկընային։

Արդ՝ սիրելի՛ ընթերցող, կաղաչեմ որ
խոնարհաբար աղօթելով, քննես Սուրբ
Գիրքերը, որպէս զի տեսնես թէ աս տետ-
րակիս մէջ բոլոր մեր ըսածները Աստ-
ուածային ճշմարտութիւնը չէ՞ մի։ Կը
խնդրեմ նաև որ սրտի մտօք աս հարցումն
ալ խորհիս. Արդեօք ես քրիստոնեա՞յ եմ։
Քրիստոնեայ ըլլալը ի՛նչ նշանակելուն վը-
րայով շատ անտեղի գաղափարներ կան
մարդոց մէջ։ Ոմանք կըխորհին՝ որ եթէ
մէկ մարդ մը անգամ մը մկրտուի, ալ ա-
նիկայ միշտ քրիստոնեայ է, թէ և յետոյ
ան անունը ուրանայ. ջ թէ որ անհաւատ՝

հեթանոս՝ կամ անաստուած մըն ալ ըլլայ, տակաւին քրիստոնեայ մըն է վասն զի մըկըրտուած է։ Շատերն ալ կը խորհին թէ որովհետև իրենք եկեղեցիին մէջն են, և անոր օրհնադրած քանի մը արտաքին գործքերը կընեն, ուրեմն ճշմարիտ քրիստոնեայ են։ Այսպէս մարդիկ արդար և քրիստոնեայ են անուամբ. բայց թէ որ միայն անունով քրիստոնեայ են, պիտի չկրնան բնաւ երկինքը երթալ, "Չէ թէ ամէն Իսրայէլէն ելողները Իսրայէլացի են"։ Հռոմ. Թ. 6։ Պօղոսի՝ Հրէութեան և Թլփատութեան վրայով ըսածը (Հռոմ. Բ. 28, 29.) քրիստոնէի և Մկրտութեան համար ալ հաւասարապէս կրնամք ըսել, "Քրիստոնեայ չէ ան՝ որ դրսուանց է, և Մկրտութիւն չէ ան՝ որ դրսուանց մարմինով է. հապա քրիստոնեայ ան է՝ որ ներսուանց է, և մըկըրտութիւն սրտինը՝ հոգիով, ու չէ թէ գիրով. որ անոր գովութիւնը չէ թէ մարդիկներէն է, հապա՝ Աստուծմէ"։ Գիտցած ըլլաս որ դուն Մկրտութիւնով նորէն ծընած չես. բայց կայ վերստին ծնունդ մը Հոգւով Սրբով, որն որ եթէ դուն չունենաս, բնաւ չես կրնար Աստուծոյ Թագաւորութիւնը տեսնել, "Ինչու որ Քրիստոս Յիսուսի քով ոչ թլփատութիւնը (մըկըրտութիւնը) բան մը կրնայ, ոչ ալ անթլփատութիւնը (անմկրտութիւնը). հա-

պա հաւատքը՝ որ սիրով կը յաջողի": Գաղ. Ե. 6: «Թէ որ մէկը Քրիստոսի մէջ է, անիկայ նոր ստեղծուած մըն է. ինչու որ հինը անցաւ, ու հիմա ամէն բան նոր եղաւ": Բ Կորնթ. Ե. 17: Ա՛ս նորոգութիւնը սրտի՝ որ մէկ խոնարհ և սուրբ կեանքի մը կառաջնորդէ զմեզ, ան է՝ որ մենք պէտք է բուն մեր փորձառութեամբը գիտնամք, եթէ ոչ բոլոր մեր յոյսերը ոչինչ են: Փրկութիւնը չէ թէ արտաքին երևոյթով եկեղեցիին անդամ ըլլալովն է, այլ Քրիստոսի վրայ հաւատքով, և Սուրբ Հոգիէն նորոգուելով: «Ջանք ըրէք՝ ուրեմն, որ նեղ դռնէն մտնէք. ձեզի կըսեմ՝ որ շատերը մտնել պիտի ուզեն, և պիտի չկրնան": Ղուկ. ԺԳ. 24: «Ինչու որ լայն է ան դուռը և համարձակ ան ճանապարհը, որ կը տանի կորստեան. և շատերը կան՝ որ անկէց կը մտնեն: Ինչու որ նեղուայք է ան դուռը՝ ու նեղ է ան ճանապարհը, որ դէպի կեանքը կը տանի. և քիչերը կան՝ որ անիկայ կը գտնեն.... Ոչ թէ ամէն մէկը՝ որ ինծի Տէր Տէր կըսէ, պիտի մտնէ երկինքին թագաւորութիւնը. հապա ան՝ որ իմ երկնաւոր Հօրս կամքը կը կատարէ": Մատթ. Է. 13, 14, 21: «Պէտք է ձեզի

ՎԵՐՍՏԻՆ ԾՆԱՆԻԼ": Յովհ. Գ. 7:

ՎԵՐՋ.